

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

TARTALOM:

CIKKEK:

A Munkásügyi Szemle olvasóihoz!	505
A munkásbiztosító-pénztárak és a háború	506
Háború és munkásbiztosítás	508
Háborús intézkedések a munkásbiztosítás terén	514
<i>Magyarország</i>	514
A moratorium és a munkásbiztosító pénztárak. — Az autonómia és a háború. — Az Országos Pénztár intézkedései a háborús állapot idejére. — Veszélyeztetett vidéken levő pénztárak. — Pénztárak segélyezési kötelezettsége a mozgósítás tartama alatt. A Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár felhívása a munkaadókhöz.	
<i>Ausztria</i>	517
A Reichskommission der Krankenkassen Österreichs. — Az osztrák belügyminiszter 1914. augusztus 22-én kelt rendelete. — Az osztrák moratoriumrendelet és a betegsegélyező pénztárak. — Intézkedések az osztrák pénztárak igazgatása tárgyában. — Az osztrák balesetbiztosító intézetek intézkedései járadékok folyósítása tárgyában. A bányatárspénztárak és a háború. — A nyugdíjbiztosítás és a háború. — Kölcsön a betegsegélyező pénztáraknak. — Járványos betegségek megelőzése.	
<i>Németország</i>	522
A württembergi felső munkásbiztosítási hivatal körirata a betegsegélyezésről a háború alatt. — A német baleset- és rokkantbiztosítási szervek háborús intézkedései. — A háziipari munkások betegség esetére való biztosításának fentartása érdekében. — A mezőgazdaságnál ideiglenesen alkalmazott ipari munkások biztosítása ügyében. — Hadi tanácsadó iroda munkás- és alkalmazott-biztosítási ügyekben. — A háború és a munkásbiztosítási tisztviselők.	
<i>Svájc</i>	525
Kivételes törvények a munkásbiztosításról.....	525
Adatok a betegsegélyező pénztárak működéséről a háború alatt	529
SZEMLE	529
Biztosítástudományi kongresszus. — Nemzetközi kongresszusok elhalasztása. — A VI. osztrák betegsegélyező pénztári kongresszus. — Rokkant- és aggkori biztosítás Magyarországon? — Az Országos és a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár a sebesültekért. — A munkásbiztosító pénztárak a sebesültekért. — Hadbavonult pénztári alkalmazottak illetménye. — Pénztári alkalmazottak felmentése a katonai szolgálat alól. — A gyógyszerárak emelése. — A háború és a munkásbiztosítás. — A balesetbiztosítási járulékok behajtása. — A munkásbiztosító pénztárak pénzt kérnek. — A boszniai munkásbiztosítás válsága. — A hadbavonultak betegsegélyezési tagságának önkéntes fizetés útján való fentartása. — Akció a munkanélküliség ellen. — Pénztári tisztviselők felmentése hadi kötelezettség alól. — A német munkásbiztosítás és a háború. — A német munkásbiztosítás vagyona és a hadikölcsön. — A németországi központi munkástitkárság a háború folytán felmerült munkásbiztosítási jogkérdésekről. — A mezőgazdaságnál ideiglenesen alkalmazottak baleseti védelme. — Hatáskör megállapítása. — Biztosítási kötelezettség. — Kihágási bíráskodás. — Autonómia-fölösztetés. — A főváros intézkedése a pénztári járulékok biztosítása végett. — Járulékok behajtása. — Az építető szavatossága. — Balesetvizsgálat. — Baleset miatti kártérítés fejében járadék — nem lehet foglalás tárgya. — A balesetet követő tíz hét számítása. — Tanítási egyenérték beszámítása.	
JOGGYAKORLAT	539
Betegsegélyezés.	

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Falk Miksa-utca 5. sz.
Telefon: 93—99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.

Császárfürdő Budapest.

Nyári és téli gyógyhely az Irgalmasrend kezelése alatt. Kénes hévvezű radio-aktiv gyógyforrásai páratlanok. Ezek a források bőségesen táplálják vizükkel az intézet valamennyi fürdőjét, u. m.: a gőzfürdőt és népgőzfürdőt, az egyes és közös külön női és férfi-iszapfürdőket (iszap-borogatások), márványkád-, porcellán- és kőfürdőket, valamint török- és horganykád-fürdőket, továbbá a hőlég-, szénsavas és villamosfürdőket. Ezekből a dús gyógyforrásokból kapja a vizet a kontinensen egyedül álló női és a férfi-uszoda is.

A Császárfürdő kiváló gyógyító ereje nemcsak csúszos bántalmak és idegbajok ellen, hanem sok más betegségnél is általánosan elismert. Ivókurája kitűnő gyógyhatású hurutos légzőszerveknél és altesti pangásoknál.

Lakószobái kényelmesek; berendezésük a különböző igényekhez van szabva. Jutányos árak. Minden tekintetben szoliditás. Gyógy- és zenedíj nincsen. Prospektust ingyen és bérmentve küld *az igazgatóság.*

AEROLITH

KIS J. JENŐ

okl. mérnök szabadalma

Az „AEROLITH”

a modern építkezésnek építőköve, mellyel nemcsak gyorsan és olcsón, de az egészségügyi követelményeknek legmegfelelőbben lehet építeni.

Az „AEROLITH”.

falak szárazak, szellőztethetők és kívül-belül bármely módon még kiégetéssel is desinficiálhatók.

Az „AEROLITH”

ezért kiválóan alkalmas kórházak, iskolák, munkáslakások, műhelyek stb. építésére.

Bővebb felvilágosítással készségesen szolgál

KIS J. JENŐ

okl. mérnök, építési vállalkozó, szab. Aerolith-, cementárú- és terracit-gyáros

Iroda: III., Zsigmond-u. 64-66 (Aerolith-udvar)

Gyár: V., Ujpesti rakpart 1462. hr. szám.

SEMPERIT GUMMIWERKE

G. m. b. H. ■■ WIEN.

Automobil-, kocsik- és motor-pneumatik kocsikerék-gummi

Vezérképviselőt és raktár:

SALZBERGER SAMU
VI. ker., Andrassy-út 20. szám.

ANDOR és FUTTAKY

Villamos világítási-, erőátviteli-, lift-, telefon- és villámhárítóberendezések

CSILLÁRKÜLÖNLEGESSÉGEK
nagy raktára

Budapest VI., Király-utca 18.

Telefon 52-99.

Kábelgyár R.-T. Pozsony

*****Szigetelőcsőgyár: Fekete és fémpáncélos szigetelőcsövek. Szerelési tartozékok és szerszámok. Kábelgyár: Mindennemű szigetelt vezeték alacsony és magas feszültségre. Páncélos ólomkábelek. Gummigyár: Elektrotechnikai gummianyag. Gummogyár: Hő- és tűzálló szigetelő-anyagok keménygummi pótlására. Gummon-, fixit-, pulvolitból készült és bármely alakban sajtolt szigetelő-tárgyak fémrészekkel és azok nélkül. Érdeklődőknek szívesen küldjük árjegyzékeinket.

Budapesti iroda: V. kerület, Rudolf-tér 5. sz.

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20
korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Falk Miksa-u. 5.
Telefon 93—99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.

A Munkásügyi Szemle olvasóihoz!

A háború által okozott technikai s — nem tagadjuk — anyagi nehézségek okozták, hogy a »Munkásügyi Szemle« néhány száma elmaradt. Olvasóink tudják, szokatlan jelenség ez, mert a »Munkásügyi Szemle« fennállása óta mindig pontosan jelent meg, az előirányozottnál legtöbbször nagyobb terjedelemmel.

A háború eseményei különben is elterelték eddig a figyelmet a szociálpolitikáról. Minden érdeklődést a harctér kötött le. *Azonban a háborúnak is van szociálpolitikája*, ennek ismertetése és propagálása a »Munkásügyi Szemle« feladata.

A »Munkásügyi Szemle« tehát ezentul ismét rendszeresen fog megjelenni, természetesen a viszonyokhoz mértén vagy kisebb terjedelemben, vagy több számot egybefoglalva. Hisszük, hogy olvasóink, akik eddig oly szives készséggel csatlakoztak törekvéseink köré, megbocsátják eddigi mulasztásunkat, ígérjük, hogy normális viszonyok helyreállta esetén bő kárpótlásról fogunk gondoskodni.

A »Munkásügyi Szemlének« ez a száma a munkásbiztosításnak a háborúval kapcsolatos kérdéseit ismerteti. A következő számokban ezeket az ismertetéseket folytatjuk, de nagyobb tért fogunk nyitni a munkásvédelem, a munkaviszony, a munkanélküliség s a szociális egészségügy kérdéseinek is.

A »Munkásügyi Szemle« hű marad tehát programjához: továbbra is utmutatóul szolgál a szociálpolitika minden kérdésében s mindazokat, akik munkásügyekkel foglalkoznak, mindenről tájékoztatja.

Igyekszünk, hogy a »Munkásügyi Szemle« háborus közleményei igen becses anyaggyűjteményül szolgáljanak.

Törekvéseinkhez kérjük olvasóink további támogatását.

Munkásügyi Szemle.

A munkásbiztosító-pénztárak és a háború.

A Munkásügyi Szemle legutóbbi számában már kifejeztük aggályainkat, hogy a bekövetkező háború mily súlyos veszélyekkel jár a munkásbiztosításra. A munkásbiztosítás, mint minden szociálpolitikai intézmény, a béke alkotása, amelyet a világháború elpusztítással fenyeget, mint annyi más kulturmunkát.

A háborúnak első következménye a gazdasági életnek megbénulása, ezt pedig első sorban a munkásbiztosítás érzi meg. Minden ipari pangás a bevételek csökkenését s a kiadásoknak emelkedését okozza. Háborúban a betegsegélyző pénztáraknak annál súlyosabb a helyzete, mert tagjaik közül a legmunkabiróbbakat, az egészséges szervezetűeket s így a jól kereső munkásokat veszítik el. Ami megmarad, bátran nevezhetjük a legrosszabb rizikónak. Ezzel jár az a körülmény, hogy sok üzem teljesen szünetel, a munkanélküliség réme jelentkezik, amely pedig mindig igen sok áldozatot követel a munkásbiztosítástól. A magyarországi munkásbiztosító pénztárak helyzetét különösen súlyosbítja, hogy nálunk a gazdasági élet már évek óta pang, és az eléggé ismert egyéb viszonyok következtében a pénztárak amúgy is állandó pénzügyi nehézségekkel küzdöttek. Egyáltalán nem lehettek felkészülve, hogy a nagy világháború következményeivel szemben vértelenül álljanak. A magyar törvényes munkásbiztosítás fennállása óta számbavehető tartalékok gyűjtéséről soha sem lehetett szó s így a háború kitörése azzal a veszéllyel fenyegeti a munkásbiztosítást, hogy éppen ezekben a nehéz időkben nem lesz képes megfelelni hivatásának.

És hogy aggodalmunk nem pusztá rémlátás, bizonyítják azok az intézkedések, amelyeket Ausztriában és Németországban a háború alkalmából a munkásbiztosítás érdekében tettek. Pedig e szövetséges országokban a munkásbiztosítás sohasem küzdött azokkal a nehézségekkel, mint nálunk; járulékhátralékot oly horribilis mértékben mint Magyarországon, nemcsak hogy nem ismernek, de még elképzelni sem tudnak s a pénztárak majdnem kivétel nélkül hatalmas tartalékalapokkal rendelkeznek, amelyek az ily kritikus időkben bő fedezetet nyújtanak. Most tűnik ki, hogy mily könnyelműség volt két évtizeden át a munkásbiztosítást tartalékok nélkül hagyni s ezáltal annak a veszélynek kitenni, hogy oly időben szünteti meg működését, amikor államnak, társadalomnak és a biztosított munkásságnak a legnagyobb mértékben van szüksége reá.

A német birodalmi gyűlésnek azon az emlékezetes ülésén (augusztus 4.), amikor a nép képviselői egyhangú lelkesedéssel szavazták meg a milliárdokat hadiköltségre, amikor az egész birodalom minden figyelme és minden érdeklődése a háborúra s ennek várható fejleményeire volt irányítva, a német törvényhozásnak volt még ideje és volt érzéke, hogy a munkásbiztosítás szolgáltatásainak biztosítására kivételes törvényt alkosson és kivételes törvénnyel biztosítsa a hadbavonult német munkásságnak azokat a jogait, amelyeket addig a munkásbiztosító intézeteknél megszerzett.

A kormány elismerte, hogy legfontosabb dolga most gondoskodni, hogy a betegsegélyző pénztárak zavar és fennakadás nélkül folytathassák működésüket, a német társadalom pedig elismerte, hogyha a haza fiait zászló alá szólítja, elengedhetetlen kötelesség a hadbavonultak polgári és szociális helyzetét a lehetőség szerint megóvni.

A német törvényhozásnak ez a munkája mutatja, hogy a mi hatalmas szövetségesünk, amelynek hadikészültségében és erejében összepontosítjuk minden bizalmunkat s amelynek eddigi hadi tetteit büszke örömmel csodáljuk: mily nagy jelentőséget és értéket tulajdonít a munkásbiztosításnak. De mutatja azt is, hogy a német munkásság mily szeretettel

ragaszkodik ehhez az intézményhez, mennyire össze van azzal forrva. Az állam ezért gondoskodik róla, hogy a munkások intézetei a háború alatt is prosperáljanak és a háború után várható súlyos időkben teljes készütséggel álljanak a polgári életbe visszatért hadfiak rendelkezésére.

A munkásbiztosítás terén a tulajdonképpeni nehézségek a háború után még fokozottabb mértékben fognak jelentkezni. A háború tartama alatt fellépő nagy drágaság a megfelelő élelmezést lehetetlenné teszi, az itthon maradottak is megsínylik tehát a hadi állapotot. Ehhez járulnak a háborúban fellépő járványok és ragadós betegségek, a nép-egészségügy megromlása, a harctéren szerzett különböző betegségek, a rendkívül nagy mérvben történő sebesülések. Mindezek azt eredményezik, hogy a nép szervezete és ellenállóképessége meggyöngül és így a háborút követő évtized óriási feladatok elé fogja állítani a munkásbiztosítást.

Külön közleményekben ismertetjük mindazokat a kérdéseket, amelyeket a háború felvetett s azokat az intézkedéseket, amelyeket nálunk és a szövetséges országokban hoztak a munkásbiztosítás érdekében. Mindezekből kitűnik, hogy nálunk még sok a tennivaló s a munkásbiztosító pénztárak vezetésére hivatott érdekeltségnek minden energiájára szükség van, hogy a munkásbiztosítás nálunk is zavartalanul teljesíthesse hivatását, most, és a háború után. E cél érdekében áldozatoktól sem szabad visszarriadnunk. El kell készülni arra, hogy a munkásbiztosítás e válságos időkben az igényeket nem tudja úgy kielégíteni, mint rendes körülmények között, de gondolni kell arra, hogy mindez *csak átmenetileg* s csak azért történik, hogy azok, akik igazán utolsó mentsvárukat találják a munkásbiztosítás intézményénél, e jogos számításukban ne csalódjanak.

Az a véleményünk egyébiránt, hogy áldozatokat nemcsak a tagoktól, a segélyre szorulóktól, hanem az államtól is jogosan követelhetünk. A miniszterelnök is elismerte, hogy rendkívüli idők rendkívüli eszközök alkalmazását teszik szükségessé. A kereskedelemügyi miniszter kijelentette, hogy nem zárkózik el a kormány a pénztárak anyagi támogatásától. Elvégre, ha az államnak megszámlálhatlan milliói vannak a háború viselésére, egy-két millió kell, hogy legyen a munkásbiztosítás ama sebeinek enyhítésére, amelyeket a háború okoz.

A háborús állapotok nem alkalmasak arra, hogy a munkásbiztosítás reformjáról beszéljünk, nem időszerű, hogy ismételten rámutassunk a munkásbiztosítás bajaira; nem időszerű most a multban elkövetett hibák és mulasztások miatt rekriminálni, egy cél és egy törekvés lehet most csak jogosult, s ez: mindent elkövetni, hogy a munkásbiztosítás feladatait zavartalanul bonyolíthassa le.

A magyarországi munkásbiztosító pénztárak nehéz megpróbáltatás elé néznek, hisszük, hogy túlnyomó részben helyt tudnak állani. A háború eddigi tartama alatt szerzett tapasztalatok legalább erre mutatnak. Most még a kedvező egészségügyi viszonyok, a táppénz megállapításánál követett szigorú eljárás és egyéb szolgáltatások korlátozása pénzügyi nehézségektől a legtöbb pénztárt megkímélte. Számolnunk kell azonban azzal, hogy bekövetkező hideg időszak, mint más években, ezuttal is megnöveli a betegállományt. Másrészt a szezonüzemek megszűnése a bevételek csökkenését eredményezi, úgy, hogy fokozott éberségre lesz szükség, hogy a pénztárak továbbra is teljesíthessék kötelességüket.

Azalatt míg Magyarországon a munkásbiztosító pénztárak minden tevékenységét a létért való küzdelem köti le, némi irigységgel gondolunk a szövetséges országok pénztáraitra, amelyeknek módjuk van nagymérvű szociálpolitikai működésre. Így akciót indítanak a munkanélküliség csökkentésére; behatóan foglalkoznak és tagjaikat kioktatják, hogy a drága élelmezési viszonyok között miként lehet ésszerűen és olcsón táplálkozni; nagy körültekintéssel fáradoznak a járványok megelőzésén és leküzdésén;

szervezkednek a gyógyszerek, kötszerek és gyógyászati cikkek tervbe vett megrágítása ellen és gondoskodásukat arra is kiterjesztik, hogy a háború hosszabb tartama esetén az orvoshiány pótolható legyen. Mindezekkel a kérdésekkel nekünk is foglalkoznunk kell, mert csak így teljesíthetjük igazán hivatásunkat s csak úgy számíthatunk az állam, a társadalom és az érdekeltség támogatására és rokonszenvére, ha sablonos munkálkodásunk kereteiből kilépünk s az ország közegészségügyének és közgazdaságának hasznos szolgálatot teszünk.

Normális viszonyok is megkövetelik tőlünk e tevékenységet. Kétszeres kötelességünk ez most, amidőn társaink a harcmezőn vérzenek és amikor az itthonmaradottaknak, mindenkinek közre kell működnie, hogy a háború pusztító hatásai enyhíttessenek és a háború után minden téren rendezett viszonyok alakuljanak.

Háború és munkásbiztosítás.

A háború a szociális biztosítást sok vonatkozásban érinti. Számos kérdés merül fel, amely a biztosítottak és a biztosítás teherviselőinek viszonyára, a biztosítottak igényeire vonatkozik. A szociális biztosítás fejlődése a nép közegészségére s ezzel harcképességére nagy befolyást gyakorol, a szociális biztosítás intézményeinek anyagi ereje a pénzügyi készültséget erősíti jelentős mértékben.

A háborús állapottal kapcsolatban felmerülő jogkérdésekre kifejezett választ a szociális biztosítás törvénykönyveiben hiába keresünk. Az 1907. évi XIX. t.-c., a magyar munkásbiztosítás kodexe, egy helyütt sem, a Reichsversicherungsordnung, a német munkásbiztosítás kodexe csak egy helyütt, az 1393. §-ban emlékezik meg a háborúról. A magyar törvényhozás és végrehajtó hatalom a háborús állapotra vonatkozó kivételes törvények alkotásában és kormányrendeletek kibocsátásában a munkásbiztosítást nem tette gondoskodás tárgyává, a munkásbiztosítási autonómiák kizárólagos feladatának hagyta meg a pénztárak anyagi helyzetéről való gondoskodást és az illetékes fórumoknak a felvetődő jogkérdések elbírálását. Az osztrák törvényhozás külön törvény meghozatalát szintén nem tartotta szükségesnek, hanem más helyen ismertetett kormányrendeletekben foglalkozott a munkásbiztosító pénztáraknak a háború által teremtett állapotával. A német törvényhozás kivételes törvények meghozatalát tartotta elkerülhetetlennek és természetesen e törvények végrehajtásáról is megfelelőleg gondoskodott.

A felmerülő jogkérdésekre nézve tehát — kevés kivétellel — törvényes rendelkezések hiányzanak, ezeket nagyrészen általános jogelvek segítségével, következtetések alapján dönthetjük el.

Elsősorban a *biztosítási kötelezettség kérdése* érdemel figyelmet. A biztosítási kötelezettség bizonyos foglalkozásban való tevékenységhez van kötve. Ha ez a tevékenység megszűnik, a biztosítási kötelezettség is természetesen véget ér. Katonai személyek egyetlenegy biztosítási ágban sem tartoznak biztosítási kötelezettség alá. Ha azonban a munkaadó oly megállapodásra lép alkalmazottjával, hogy szolgálati viszonya a hadbavonulással nem szűnik meg, hanem tovább tart, illetve, alkalmazottja munkáját magának a háború utáni időre is biztosítja, akkor biztosítási kötelezettsége tovább tart a háború tartama alatt is. Az, hogy a háborús állapot tartama alatt a munkaadó rendelkezési joga tényleg szünetel, nem döntő, mert hiszen e rendelkezési jogot háború utánra magának biztosította.

Az Országos Pénztár elnöksége ennél a megállapításnál, amelyet a német szakférfiak egyöntetűen magukévá tesznek, tovább megy, amenny-

nyiben az elnökség 1914. évi szeptember hó 7-én hozott 41.264/914. sz. határozata megállapítja, hogy a mozgósítás folytán katonai szolgálatra bevonultak tagsága a törvény 61. §-ának¹⁾ 2. bekezdésében foglalt rendelkezések figyelembevételével nem szűnik meg, hanem csak szünetel. E határozat szerint tehát független a tagság fenmaradása attól a körülménytől, hogy a munkaadó megállapodást létesített-e további alkalmazására nézve, vagy sem. A törvény 61. §-a ugyan csak katonai fegyvergyakorlatról szól, de a hivatkozott határozat kiterjesztőleg magyarázza ezt a szakaszt és ennek rendelkezését a háború esetén való hadi szolgálatteljesítésre is alkalmazza.

Az esetben, ha valaki katonai célokra munkálatokat végez, anélkül, hogy katona volna, mindenképpen biztosítási kötelezettség alá esik. Így pl. a hadvezetőség földmunkákat végeztet, fuvarosokat alkalmaz, katonai célokra dolgozó cégek alkalmazottai kísérhetik a hadsereget. A hadiállapot ugyanis az általános biztosítás jogi rendelkezések hatályát nem szünteti meg, így tehát az említett személyek biztosítási kötelezettségén semmiféle változás a hadi állapot folytán nem történik. Nem történik akkor sem, ha a biztosítás alá eső tevékenység külföldön eszközölte a hadműveletekkel kapcsolatban, mert ez a tevékenység lényegileg a belföldi tevékenységgel egyenlőnek tekintendő. Viszont lehetséges az is, hogy valamely ellenséges hatalom hadserege lépi át a határokat, e hadsereggel jönnek oly személyek, akik a biztosítási jog szerint biztosításra kötelezettek, vagy pedig e hadsereg alkalmaz honi munkásokat. Sem a Reichsversicherungsordnung, sem az 1907. évi XIX. t.-c. a betegsegélyezés tekintetében nem tesz különbséget honi és külföldi munkások között, a balesetbiztosítás tekintetében is csak bizonyos viszonyosság az előfeltétele a balesetbiztosítási kötelezettségnek. Így tehát a törvény szövege szerint ezen személyek biztosítási kötelezettsége is megállapítható volna. Mégsem lehet e biztosítási kötelezettséget megállapítani, mert a biztosítás teherviselői e kötelezettség megállapítása esetén szolgáltatásokat adnának anélkül, hogy meg volna a lehetőség a járulékok beszedésére. Éppen ezért ezen személyek biztosítási kötelezettsége a törvény szó szerinti szövege ellenére fenn nem foroghat.

A hadifogoly nem esik biztosítási kötelezettség alá. Az 1907. évi XIX. t.-c. 1. §. 14. pontja szerint (amely intézkedés úgy az osztrák, mint a német törvényekben megvan) a katonai intézetekben és üzlettelepeknél alkalmazott katonák ki vannak véve a biztosítási kötelezettség alól. Mint-hogy pedig a hadifogoly katonai fegyelem alatt áll, nincs alkalmazási viszonyban, hanem parancsot teljesít munkájával, nem esik biztosítási kötelezettség alá. Ezen a tényen nem változtat az a körülmény sem, hogy a munkáért fizetést vagy bért kap.

A magyar törvény 61. §-ának az Országos Pénztár idézett határozatában foglalt értelmezése mellett nem merül fel a 61. §. első bekezdésében meghatározott passzív tagság kérdése, mert hiszen a tagság nem szűnt meg, csak szünetel. Nem merül fel a 60. §. 2. bekezdésében²⁾ szabályozott

¹⁾ 1907. évi XIX. t.-c. 61. §. Az a tag, aki az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztárnál egy év tartama alatt összesen legalább hat hónapig volt biztosítva, s kereset-hiány miatt tagsági járulékait megfizetni nem képes, a törvény szerint való legcsekélyebb mérvű betegsegélyezés (50. §.) iránti jogait, ha a magyar szent korona országainak területén tartózkodik, az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztárból való kilépés után még három hétig, ha pedig két év leforgása alatt legalább tizenkét hónapig volt biztosítva, hat hétig élvezi. E biztosítási időtartamok megállapításánál az e törvény életbelépte előtti biztosítási időtartamok is beszámítandók.

Ha a tag a törvényszerű évenkénti katonai fegyvergyakorlatra behivatik, ez a tagságot nem szünteti meg, azonban az ily tag a fegyvergyakorlat ideje alatt járulékot fizetni nem tartozik, s a katonai szolgálat alatt segélyezésre nem tarthat igényt; a katonai szolgálat után azonban a tagnak segélyezési igényei a katonai szolgálat alatt szerzett betegség tekintetében is felújulnak.

²⁾ 60. §. A tagság s ezzel a betegsegélyezésekre való igény a biztosításra kötelezett tagoknál a foglalkozásba való belépés napjával, a nem kötelezett tagoknál a belépési nyilatkozat elfogadásának napjával kezdődik.

A betegsegélyezésekre való igény a biztosításra kötelezett tagoknál a foglalkozásba való

önkéntes továbbfizetés kérdése sem. Ha azonban az Országos Pénztár elnökségének hivatkozott határozatában foglalt elvi álláspont nem fogadtnak el, a passzív tagság és önkéntes tagság kérdése nagy fontosságot nyer.

Az osztrák betegsegélyző törvény 13. §-ával kapcsolatban, mely a passzív tagságot szabályozza, felmerült a kérdés, hogy a hadiszolgálatra való bevonulás keresetnélküli állapotot jelent-e. Az osztrák belügyminiszterium egy 1893. évi értesítésében azt az álláspontot foglalja el, hogy a katonai szolgálatot teljesítők nem tekinthetők keresetnélkülinek és a passzív tagságra joguk nincs. Egy 1894. évi határozatában megállapítja, hogy a fegyvergyakorlatra való bevonulás azonban keresetnélküliséget jelent és így a fegyvergyakorlatra bevonult keresetképtelennek tekintendő, akit a tagsági jogok 6 hétre megilletnek. A belügyminiszterium utóbbi döntése oly esetre vonatkozott, midőn a tag a fegyvergyakorlat befejezése után a hat hét tartama alatt betegedett meg, a fegyvergyakorlat ideje alatt szerzett betegségből ugyanis ez a segélyezési jog meg nem illeti. Nálunk ez a kérdés, amennyiben az O. P. elnökségének határozata a tagsági jog szünetelésére megáll, nem merül fel, amennyiben azonban nem állapítatnék meg általánosságban a tagság szünetelése a hadiszolgálat tartamára, hanem a tagság a hadbavonulással megszűntnek tekintetnék, akkor az Ausztriában felmerült problémák nálunk is megoldandók lesznek.

A német törvényhozás abból a felfogásból indult ki, hogy a hadbavonulással a pénztári tagság megszűnik. Eppen ezért szükségesnek tartotta annak megállapítását az egyik kivételes törvényben, hogy a *továbbfizetés szempontjából* (Reichsversicherungsordnung 313. §.) egyenlőnek vétetik a belföldön tartózkodással a hadi-, egészségügyi- vagy hasonló szolgáltatás miatt a külföldön való tartózkodás. A 313. §. ugyanis a rendszerinti belföldön tartózkodást állapítja meg a továbbfizetés előfeltételéül. Nálunk ily kivételes törvény nincs és így a törvény szószerinti szövege szerint ez a jog — eltérően a németországi jogállapottól — megszűnik, mihelyt az illető az ország határait elhagyja. Eppen úgy, minthogy kivételes törvény nem hozatott, nincs meg az az intézkedés sem, amelyet a német kivételes törvény 3. §-a határozott meg, amely szerint ugyanis önkéntesen biztosítottak, akiknek tagsága a járulékok nem fizetése folytán megszűnik, a háborúból való visszatérésük után hat héten belül jogaikba visszahelyezhetők.

A német kivételes törvény is hiányos abban a tekintetben, hogy hasonló intézkedést nem tartalmaz a passzív tagság tekintetében, holott a Reichsversicherungsordnung 214. §-ában meghatározott előfeltétele szintén a belföldön való tartózkodás. Ha tehát a tag belföldön betegszik meg, a foglalkozásból való kilépéstől számított 3 hét alatt kap segélyt, ha külföldön betegszik meg, (ahova a hadműveletek folytán került), nem részesülhet segélyben. Ez nyilvánvaló méltánytalanság.

A segélyezési szolgáltatások kérdésében az 1907. évi XIX. t.-c. 61. §-ának az idézett országos pénztári elnökségi határozatban foglalt magyarázatának keretében szükséges volt annak meghatározása: mely betegség értendő a katonai szolgálat alatt szerzett betegség alatt, amely t. i.

belépés napjával kezdődik akkor is, ha a bejelentés elmulasztása a munkaadó hanyagsága vagy másféle mulasztása folytán történt.

A tagság s ezzel a betegsegélyezésekre való igény a kötelezett tagoknál a foglalkozásból való kilépés napján, az önkéntes tagoknál pedig akkor szűnik meg, ha az önkéntes tag a magyar szent korona országainak területéről eltávozik, vagy ha a betegsegélyezési járulékot az alapszabályszerű esedékesség szerint két egymásután következő esedékességi napon befizetni elmulasztja.

Ha az önkéntes tag az elmulasztott második fizetési határnaptól számított négy hét alatt az addig esedékessé vált összes járulékokat befizeti, tagsági és segélyezési jogai orvosi vizsgálat nélkül megújulnak. Ugyiszintén az a kötelezett tag, aki a tagsági kötelezettséget megállapító foglalkozásból kilép és a foglalkozásból való kilépés napjától számított négy hét alatt az addig esedékessé vált járulékokat sajátjából befizeti, orvosi vizsgálat nélkül továbbra is megmarad az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár önkéntes tagjának mindaddig, míg a magyar szent korona országában tartózkodik, s a járulékokat az alapszabályszerű esedékesség szerint befizeti.

a katonai szolgálat után is segélyezendő? Az 1914 október 7-én kelt országos pénztári körirat szerint: oly betegség értendő, amely nem a fegyveres eszközök használata közben és folytán esetleg bekövetkezett megsebesülés, csonkulás következménye, hanem olyan, amely ily külső eszközök közreműködése nélkül áll be (tüdőbetegség, rheuma stb.), amelyek tehát a tagot akkor is érhatték volna, ha nem teljesít katonai szolgálatot.

A katonai szolgálat alatt szerzett és a katonai szolgálat után a pénztár által ez alapon segélyezendő betegség segélyezésénél pedig figyelemmel kell lenni arra, hogy csak az a biztosított tag részesíthető a katonai szolgálat után a katonai szolgálat alatt szerzett betegségből segélyezésben, akit végleg szabadságoltak (felmentettek). Akit csak ideiglenesen szabadságoltak, akinek tehát még vissza kell térnie a hadsereg kötelékébe, az a törvény 61. §-ának 2. bekezdése értelmében nem segélyezhető, mert az ilyen tag katonai szempontból ideiglenes szabadságának tartama alatt is katonai szolgálatban van. Más kérdés az, hogyha azt az elvi álláspontot, hogy a bevonulás tartama alatt a *tagság csak szünetel*, elfogadtuk, módunkban van-e különbséget tenni abban a tekintetben, hogy minő betegséget szerzett a tag a szünetelés idején. A törvény erre jogot nem ad. Az országos pénztár állásfoglalásának tehát messzemenő anyagi következményei vannak a pénztárakra nézve és csupán az áll ilyképpen mint probléma előttünk, vajjon az Országos Pénztár elnöksége állásfoglalásánál számolt-e ezekkel a következményekkel?

Érdekes problémát vetett fel a német kivételes törvénynek a *háziiparosok* biztosítására vonatkozó rendelkezése. Minthogy a kivételes törvény a háziiparosok kötelező biztosítását megszüntette, kétségtelen, hogy az ilyképpen biztosítás nélkül maradtak a német Reichsversicherungsordnung 313. §-ában meghatározott továbbfizetés jogával kívánnak élni. E szakasz világosan kimondja, hogy aki a biztosításra kötelezett foglalkozásból kilép, továbbra is tag maradhat. Német szakkörökben az az érdekes felfogás merült fel, hogy nem döntő körülmény, mily okokból történt a kilépés. Ha tehát az előbb biztosításra kötelezett foglalkozás biztosítási kötelezettsége (mint ez a háziiparosoknál a kivételes törvény által megtörtént) megszűnt, szintén fenforog a biztosításra kötelezett foglalkozásból való kilépés és így az önként továbbfizetés eszközölhető.

A *balesetbiztosítás körében* is állanak elő a törvényekben meg nem oldott kérdések.

Azt, hogy valamely baleset üzemi-e, kétségtelenül nehezebben lehet megállapítani azoknál, akik mint fentebb említettük, a hadiszolgálattal kapcsolatban, anélkül, hogy tényleges katonák volnának, vesznek részt balesetbiztosítási kötelezettség alá eső munkában. Ha tehát egy ily biztosításra kötelezettet, pl. egy földmunkában résztvevőt, csupán a háború veszélyéből folyólag, pl. ellenséges sereg támadása folytán baleset ér, ez esetre ezen baleset üzemi-e tekintendő, míg, mint előbb említettük, a háborúban tényleges szolgálatot teljesítő balesetbiztosítási kötelezettsége, bármilyen munkát is végeznek, nem áll fenn.

Ellentétes magyarázatokra adott alkalmat az a kérdés, hogy a *hadbavonult járadékosoknak hadiszolgálatuk tartamára folyósítandó-e a járadék*.

Az 1907. évi XIX. t.-c. 69. §-a szerint »a balesetbiztosítás célja annak a kárnak a megtérítése, amelyet a biztosított személyt ért üzemi . . . baleset folytán bekövetkezett testi sérülés vagy halál okozott«. Hasonlóan intézkedik a Reichsversicherungsordnung 505. §-a, amely szerint: »Gegenstand der Versicherung ist der in den folgenden Vorschriften bestimmte Ersatz des Schadens, der durch Körperverletzung oder Tötung entsteht.«

Az egyik felfogás szerint »a szociális biztosítás törvénykönyvei a felvetett kérdésre választ nem tartalmaznak, így tehát általános elvek alap-

ján kell a kérdésre a választ megadni. Hogyha a szociális biztosítást úgy tekintjük, mint tényleges biztosítást a keresetképeség csökkenése esetére, azt kell a felvetett kérdésre válaszolnunk, hogy a járadék a háború alatt is tovább folyósítandó, mert hiszen a keresetképeség csökkenése azonos. Ámde ezen felfogás nem áll meg, mert hiszen a hátramaradottaknak keresetképesége, a családfő elhalálása alkalmával nem csökken, a temetkezési segélyre jogosítottaké sem és ennek dacára biztosítási jogi szolgáltatásokban részesülnek. A biztosítás jogi igényének az alapja nem a keresetképeség szubjektív csökkenése, hanem a gazdasági létkörülmények objektív változása, amely gazdasági létkörülmények romlottak azáltal, hogy a biztosítási esemény folytán a kiadások növekedése, vagy a bevételek kevesbedése állott elő. Ezt a hiányt pótolja a kártalanítás. Ezen az alapon kap a beteg gyógykezelést, térítettik meg annak, aki baleset folytán kevesebbet keres, a különbözet, akinek egyszerre nagyobb kiadása van, mint pl. hozzátartozója eltemettetése, ezen kiadáshoz kap hozzájárulást, akinek az eltartója hal meg baleset folytán, kártalanításban részesül. Már most, ha a baleseti sérült háborúba megy, ennek tartama alatt a baleset gazdasági létkörülményeiben nem idéz elő változást. Ezen az alapon a járadék a háború tartama alatt szünetelni kell. A méltányosság is azt parancsolja, hogy a baleseti sérült a háborús állapot tartama alatt ne legyen jobb helyzetben, mint az a munkástársa, akinek munkáját a hadi állapot folytán szintén be kellett szüntetni és aki nem részesül támogatásban.¹⁾

A másik álláspont szerint a törvény erre az esetre nem tartalmaz rendelkezést és kifejezett rendelkezés nélkül nem lehet a járadékot a háború tartamára szüneteltetni.

A gyakorlat a kérdést abban az értelemben döntötte el, hogy a járadék folyósítandó a háború tartama alatt. Az osztrák balesetbiztosító intézetek megfelelő intézkedéseket is léptettek életbe abból a célból, hogy a járadékok folyósításánál felmerülő nehézségeket eloszlassák. Ilyen intézkedéseket az Országos Pénztár is tett.

A szociális biztosítást szolgáló intézményeknek (betegsegélyző pénztárak, balesetbiztosító- és rokkantbiztosító intézetek) jelentékeny vagyona háború viselés esetén kétségtelenül jelentékeny szerepet játszik, — mert hiszen a pénzügyi készütség rendkívül nagy fontosságú. Nálunk nem lehet ily vagyonról még egyelőre szó, ellenben Németországban hatalmas vagyonok állnak a szociális biztosítás rendelkezésére. A biztosító intézményeknek a betegsegélyezés terén 331 millió, a balesetbiztosítás terén 565 millió és a rokkantbiztosítás terén 2.660 millió vagyon áll rendelkezésükre. Természetesen felmerül az a kérdés, hogy ez a jelentékeny vagyon felhasználható-e a német birodalom által hadi célokra, illetve jogosítva vannak-e a biztosítási intézmények ezen eszközöket a birodalom rendelkezésére bocsátani és végül, ellenséges állam ezt a vagyont, mint közvagyonot lefoglalhatja-e?

A biztosító intézmények vagyonának közvetlen felhasználása hadi célokra ki van zárva. Ezeknek az intézményeknek meg van a saját jogi személyiségük, éppen ezért e vagyonhoz a birodalom nem nyulhat. Azt sem lehetne mondani, hogy az állam átveszi a biztosítás teherviselőinek jogait és kötelezettségeit, mert ily átvétel a jog szerint csak a törvényben meghatározott esetekben lehetséges, ha tudniillik a biztosítás teherviselői kötelezettségeiknek nem tudnak eleget tenni. Csakis alkotandó törvény tenné ezt a utóbbi módot lehetségessé.

Sokkal kétségesebb, hogy milyen mértékben vannak jogosítva a biztosító intézetek a háború esetén anyagi eszközeik rendelkezésre bocsátására. Ezen rendelkezésre bocsátás kétféle módon történhetik: a kész-

¹⁾ Dr. Jur. Kaskel : Versicherung und Krieg. Berlin, 1914.

pénz önkéntes odaadása útján hadi szükségletek megszerzésének céljaira, vagy kölcsönadás útján.

A Reichsversicherungsordnung 25. §-a szerint a biztosítási intézetek vagyona csak a törvényben meghatározott, vagy megengedett célokra fordítható. Tulajdonképpen hadi célokra tehát anyagi eszközök nem bocsáthatók rendelkezésre. Ellenben általános szabályként megállapítható, hogy a biztosítási intézeteknek joguk van mindazon célokra eszközöket rendelkezésre bocsátani, amelyek alkalmasak arra, hogy a biztosítás teherviselőinek terheit csökkentsék. Így tehát orvosság és kötszer rendelkezésre bocsátható, mert ezzel a rokkantság vagy halál beálltát próbálják elkerülni. Joguk van a rokkantbiztosítás és alkalmazottak biztosítása teherviselőinek orvosságot és kötszert természetben, vagy pénzbeli ellenértékben a katonai hatóságnak rendelkezésére bocsátani. Igaz ugyan, hogy ezen eszközök nemcsak a biztosítottaknak, hanem a hadseregben küzdő nem biztosítottaknak is javára szolgálnak, de egyrészt a hadi szolgálatban álló lakosság többsége a rokkant, vagy alkalmazott biztosításnak alá van vetve és másrészt erre a RVO. általános betegséghárítási intézkedésekre is jogot ad, anélkül, hogy ez intézkedések előnyeit csupán a biztosítottak körére szorítaná.

Nincs semmi törvényes akadályja annak, hogy a szociális biztosítási intézmények kölcsönt nyújtsanak az államnak. A kölcsönök nyújtása ugyanis a kibocsátott kölcsönökből való jegyzésben szokott megnyilvánulni. Minthogy a törvény nem határozza meg a maximális határt, ameddig ily vagyontárgyakban helyezheti el vagyonát a biztosítás teherviselője, nincs a kölcsönök bármily magas összegű jegyzésének semmiféle akadályja.

A *biztosítási intézetek vagyonának elkobzása* egy idegen hatalom részéről a nemzetközi jog szerint ki van zárva. A hágai konferencia határozmányainak 46. §-a szerint a magántulajdon a háborúba be nem vonható. A magántulajdonhoz tartozik a biztosítás teherviselőinek vagyona is, bár az intézmények közjogi feladatokat teljesítenek. De még ha nem tekintetnék is magántulajdonnak a nevezett határozmányok 56. §-a, amely szerint »a községek tulajdona és az istentiszteletnek, a jótékonyságnak, a tanításnak, művészetnek és tudománynak szánt intézmények még ha az államé is, magántulajdonnak tekintendők«, mentességet biztosít. A felsorolásban ugyanis a biztosítás teherviselőinek vagyona nem említetik kifejezetten, mégis az idézett rendelkezésből arra az általános szabályra kell következtetni, hogy mindazon nyilvános vagyon védelme céloztatik, amely közhasznú célokat szolgál.

A háború kétségtelenül nagy befolyással van a *biztosítási intézmények anyagi viszonyaira*. Míg ugyanis a háború alatt a szolgáltatások tovább fizetendők, a járulékok fizetése jórésztben megszűnik az által, hogy a dolgozó munkásság jelentékeny része, a legjobb anyag, a háborúba vonul. A rizikó jóval nagyobb lesz, különösen azért, mert egyes gyárak annak folytán, hogy a tanult munkásoknak nagy része hadba vonult, esetleg kényszerítve vannak gyakorlatlan munkásokat is foglalkoztatni, ami a baleseti veszélyt is fokozza. Az a körülmény, hogy a férfimunkások helyett sokhelyütt női munkások alkalmaztatnak, szintén fokozza a rizikót. A nők biztosítási szempontból általában rosszabb anyag, de ezenfelül a nőtagok számának emelkedése a nekik speciálisan nyújtandó egyes szolgáltatások folytán a biztosító intézmények anyagi helyzetére kedvezőtlen befolyást gyakorolnak. A betegsegélyző pénztárak anyagi helyzetének javítása érdekében hozta meg a német törvényhozás az e számunkban ismertetett kivételes törvényt, amely hivatva van a betegsegélyző pénztárak pénzügyi egyensúlyát biztosítani. A többi biztosítási ág anyagi helyzetére nézve a birodalmi törvényhozás nem tartott szükségesnek különleges intézkedéseket.

Érdekes kérdést vet fel a háború abban a vonatkozásban, hogy *mi befolyással van a szociális biztosítás fejlettségének az egyes országok hadseregének harcképességére.* A szociális biztosítás a nép egészségügyére rendkívüli kedvező hatással volt, a munkásvédelem, a balesetek megelőzése pedig számos esetben őrizte meg olyanok munkaképességét és ezzel harcképességét is, akik különben balesetek áldozatává lettek volna. A népbetegségek, különösen a tuberkulózis leküzdésére irányuló nagy-szabású tevékenység, a lakásfelügyelet és még a betegsegélyezés átmenetileg ható eszközei is nagyot jelentenek a népegészségügy tekintetében. A gyermekágyi segély és szoptatási jutalmak nagy mértékben hozzájárultak ahhoz, hogy egészséges utódok legyenek felnevelhetők. A közegészség javulása kétségtelenül hozzájárul ahhoz, hogy a nép harckészsége növekedjék. Lényeges és figyelemre méltó még az is, hogy a szociális biztosítás, különösen a balesetbiztosítás, a szakorvosok egész sorát képezte ki, akik a sebészeti kezelésben a fejlődésnek új és új útjait nyitják meg. A tapasztalataik bizonyára a háborúban megsebesülteknek is előnyükre fognak szolgálni. A balesetbiztosítás fejlődésének köszönhető az is, hogy orvosok és technikusok egyesült erővel törekedtek arra, hogy a baleset folytán munkaképességükben visszaesett sérültekre minél használhatóbb segéd-eszközöket, apparátusokat szerkesszenek, amelyek bizonyára a háborúban megrokkantakra részben megfelelő átalakítások mellett igen jól felhasználhatók lesznek.

Háborús intézkedések a munkásbiztosítás terén.

I. MAGYARORSZÁG.

A moratórium és a munkásbiztosító pénztárak. A m. kir. miniszterium 5715. M. E. számú rendelete a munkásbiztosító pénztárak tekintetében semmiféle intézkedést nem tartalmaz, csupán az 1. §. azon rendelkezéséből, hogy »a moratórium váltókon, csekken, kereskedelmi utalványon, kereskedelmi ügyleten vagy bármely más magánjogi ügyleten alapuló kötelezettségek teljesítésére vonatkozik«, lehet arra következtetni, hogy a pénztári járulékokra mint nyilvánjogi természetű követelésekre, nem terjed ki.

A második 6045/1912. M. E. sz. rendelet a járulékok tekintetében szintén nem tartalmaz kifejezett intézkedést. A pénztáraknak pénzügyintézeteknél elhelyezett vagyona tekintetében, a rendelet következő intézkedése »közalapoknak folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett betétei a felmerült szükséghez képest — a kikötött felmondási idő épségben tartása mellett — korlátlanul kifizetendők«, a pénztárakra is vonatkozik.

Az 1914. évi szeptember hó 30-án kiadott 7205/914. M. E. sz. rendelet 23. §-a kifejezetten megállapítja, hogy »a munkásbiztosító pénztáraknak és a bányatársulásoknak járulékköveteléseire, valamint segély- és járadéktartozásaira ez a rendelet nem terjed ki«. Ugyanezen rendelet 8. §-a megállapítja a következőket: »Közalapoknak folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett betétei a felmerült szükséghez képest, amelyet a felügyeletre hivatott kormányhatóság állapít meg, a kikötött felmondási idő épségben tartása, de legalább nyolc nappal előbb történt írásbeli bejelentés mellett — korlátlanul kifizetendők. A szükséglet mértékét a rendezett tanácsú városok, a nagy- és kisközségek alapjaira vonatkozólag ötezer koronát meghaladó összegek tekintetében a vármegye alispánja állapítja meg. Ugyanez áll a munkásbiztosító pénztáraknak és bányatársulásoknak bevételeire nézve.« Bár a rendelet kifejezett intézkedést nem tartalmaz, a 8. §. idézett első mondatából azt a következtetést lehet levonni, hogy a pénztárak betéteire nézve a szükség felmerültét a magy. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal állapítja meg.

Az autonómia és a háború. A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal tájékozás végett értesítette a kerületi munkásbiztosító pénztárakat, hogy a Hivatalnak

nincs észrevétele az ellen, hogyha a háborúba vonult igazgatósági tagok helyére az alapszabályoknak megfelelő módon a soros póttagok ideiglenesen, a háborúba vonult rendes tagok akadályoztatása idejére behivatnak.

Az Országos Pénztár intézkedései a háborús állapot idejére. A mozgósítás okozta rendkívüli helyzet súlyos feladatok elé állította a kerületi munkásbiztosító pénztárakat. Az Országos Pénztár felismerve a rendkívüli helyzetet, több köriratban szabályozta a pénztári ügyvitelt és a pénztárak segélyszolgáltatására vonatkozólag is kivételes rendelkezéseket léptetett életbe. A 37.552/914. számú körrendeletben az Országos Pénztár azzal fordul a helyi szervekhez, hogy a kiadások lehető csökkentésével igyekezzenek oly helyzetet teremteni, amely mellett nélkülözhetetlen feladataiknak eleget tenni képesek. Elsősorban csökkentendők az adminisztratív költségek. Felhívja az Országos Pénztár a helyi szerveket, hogy tisztviselői és orvosi állásszervezésekkel, tisztviselői segély- vagy előleg-engedélyezésekkel, bizalmiférfi-, gyógyszerész- és fürdőszerződés-kötésekkel, irodai-felszerelési és egyéb dologi kérdésekkel a háborús idő tartama alatt ne foglalkozzanak. A túlórázás és különmunkázás díjazása megszüntetendő. A kórházakkal, gyógyszerárakkal és egyes szállítókkal megegyezés létesítendő, hogy azok halasztást vagy esetleg méltányos törlesztési kedvezményt engedélyezzenek.

Ugyanezen körirat szabályozza azt is, hogy a háborúba vonult napidíjasok részére mily illetmények folyósítandók. Az e körrendeletben foglaltakat a 42.651/914. sz. körirat kiegészíti azzal a felhívással, hogy a pénztárak a háború tartama alatt önkéntes tagok felvételére vonatkozó felterjesztéseket az Országos Pénztárhoz ne intézzenek, mert az igazgatóság ily ügyekkel ez idő szerint nem foglalkozhatik.

A 36.800/914. sz. körrendelet a fürdőbe utalások szüneteltetéséről rendelkezik. A fürdőbe utalások szüneteltetését az Országos Pénztár elnöksége a mozgósítással kapcsolatos forgalmi akadályokkal, a vonatoknak a katonai szállítások által történő nagymérvű s helyenként kizárólagos igénybevételével indokolja. A beutalások megkezdhetésének idejét az Országos Pénztár újabb körirattal fogja a helyi szervek tudomására hozni.

A 37.243/914. sz. köriratban az Országos Pénztár kimondja, hogy a most folyó háború tartama alatt a mozgósítás folytán katonai szolgálatra bevonult járadékot élvező baleseti sérültek járandóságai a szabályszerűleg meghatalmazott, illetőleg ennek hiányában családtagokul igazoltak kezeihez folyósíthatók akkor is, ha az életbenlét szabályszerűen nincsen igazolva.

A pénztárak működésének biztosítása végett az Országos Pénztár sürgős előterjesztést tett a kormányhoz és felkérte, hogy állami támogatással siessen a pénztárak segítségére. Kérelemmel fordult a pénztár igazgatósága a m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatalhoz is, hogy a Hivatal oldja fel a pénztárak kezelésében levő vinkulált alapokat, hogy azokat a pénztárak a felügyeleti hatóság szabályszerű ellenőrzésével kölcsönképpen igénybe vehessék. Egyidejűleg kérte az igazgatóság azt is, hogy a kormány vegye ki a takarékbetétként elhelyezett alapokat a moratóriumra vonatkozó rendelkezések alól. Az Országos Pénztár ez intézkedését a 40.122/914. sz. körrendeletében hozza a helyi szervek tudomására. Ugyancsak e rendeletben hivatnak fel a helyi szervek arra, hogy követeléseik behajtására minden módot vegyenek igénybe. A tagok segélyezési igényének elbírálásánál a legnagyobb lelkiismeretességgel kell eljárni. A rendelet szerint a beteg tagoknak és azok családtagjainak mindent meg kell adni, ami nekik a törvény és alapszabályok szerint jár, de a tagok sérelme nélkül nélkülözhető minden különleges kiadástól tartózkodni kell.

Ugyancsak köriratot adott ki az Országos Pénztár az átutalt idegen pénztári tagok segélyezése és a mozgósított pénztári tagoknak tagsága és járulékfizetése tárgyában is. Az első rendeletben az Országos Pénztár nem emel kifogást a pénztárak oly eljárása ellen, amely szerint a hozzájuk segélyezés végett átutalt pénztári tagokat csupán a szükséges orvosi gyógykezelésben és gyógyszerekben részesítik, ellenben a munkaképtelen társpénztári tagok részére a törvény szerinti táppénz nyújtását megtagadják, illetve a vonatkozó táppénzutasolványokat a megbízó pénztárhoz küldik kiegyenlítés végett. A második rendeletben az elnökség megállapítja, hogy a mozgósítás folytán katonai szolgálatra bevonult tagok tagsága nem szűnik meg, csak szünetel. Értük a munkaadó — ha a mozgósítás folytán fizetésüket veszítették — járulékot fizetni nem tartozik. Ha azonban fizetést kapnak, akkor a járulék is fizetendő.

Veszélyeztetett vidéken lévő pénztárak. Az oroszoknak az ország északkeleti részébe történt betörése intézkedésre készítette az azon a vidéken lévő kerületi munkásbiztosító pénztárakat is. A munkácsi pénztár, amely egyike volt a veszélyeztetett vidéken lévő pénztáraknak, a pénztári könyveket és fontosabb okmányokat felküldötte az Országos Pénztárhoz. A szatmárnémetii pénztár sürgönyileg kérdést intézett az Országos Pénztárhoz, hogy a város esetleges hatósági kiűritése esetén minő intézkedéseket tegyen. A pénztár az Országos Pénztár intézkedését be sem várva, felküldötte a takarékbetétről szóló könyveit, fontosabb feljegyzési könyveit és iratait. A beszterczei pénztár a fenyegető veszélyre való tekintettel beszüntette működését. A máramrosszigeti pénztár működésének beszüntetéséről semmiféle értesítést eddig az Országos Pénztár nem kapott. Az Országos Pénztár a veszélyeztetett vidéken lévő pénztárak részére irányítást óhajtván adni, köriratot intézett a pénztárakhoz. A körirat a következőkre hívja fel a helyi szerveket: A pénztár tisztviselőikara tartozik mindaddig a helyén maradni és működését folytatni, míg az illető vidéken működő hatóságokat a 7.364/1914. M. E. számú rendelet szerint a közvetlen veszélyre nem figyelmeztetik. A székhelyről való távozás előtt a pénztári könyveket és minden fontos iratot az Országos Pénztárhoz fel kell küldeni, vagy más módon biztonságba kell helyezni. Az alkalmazottak részére egy havi illetménynek megfelelő fizetési előleg folyósítható. A fenmaradó pénzkészlet takarékpénztárban helyezendő el. Az értékpapírok, letétjegyek és betétkönyvek az Országos Pénztárhoz küldendők, vagy valamely pénzintézetnél helyezendők biztonságba. Gondoskodni kell a pénztárnak, hogy az orvosok és bizalmi férfiak a pénztári működés felfüggesztése ideje alatt is lássák el teendőiket. A pénztár működésének felfüggesztése táviratilag, telefonon vagy expressz levélben bejelentendő. Az ügyvezető tartozik első tartózkodási helyéről az Országos Pénztárnak beszámolót küldeni. Az ügymenet újra való megkezdése érdekében tett intézkedésekről az ügyvezető ugyancsak kimerítő jelentést tartozik tenni. Ugyanezen körirat felhívja a nem veszélyeztetett területen lévő pénztárakat, hogy a területükön tartózkodó menekült tagok jogos igényeit a tagság lehetséges igazolása alapján lássák el.

Pénztárak segélyezési kötelezettsége a mozgósítás tartama alatt.

Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár körirata szerint a hadba vonult pénztári tagok segélyezése nem szűnt meg, csak szünetel és az 1907. évi XIX. t.-c. 61. §-a intézkedése alapján a pénztárak segélyezni tartoznak a hadba vonultak hozzátartozóit és bizonyos körülmények között a tagot is. Minthogy azonban e körirat kiadása óta újabb vitás kérdések merültek fel, az Országos Pénztár 43.594. szám alatt 1914. évi október hó 7-én újabb köriratot adott ki. E körirat szerint a mozgósítás folytán katonai szolgálatra bevonult tagok családtagjai nem részesíthetők a családfő *egész* katonai szolgálatának ideje alatt segélyezésben, hanem csak a törvényszerű segélyezési határidőn belül, mert családtagok a mozgósítás folytán nem részesülhetnek nagyobb segélyezésben, mint amilyenben részesülnének, ha a tag munkában állana. A mozgósított tag — kit bevonulása után később a katonai szolgálat alól végleg felmentenek, avagy csak ideiglenesen szabadságoznak — a katonai szolgálat alatt szerzett betegségből is segélyezendő. Katonai szolgálat alatt szerzett, és ennél fogva *segélyezendő betegség* alatt az olyan betegséget kell érteni, amely nem a fegyveres eszközök használata közben és folytán esetleg bekövetkezett megsebesülés, csonkulás következménye, hanem az olyant, amely ily külső eszközök közreműködése nélkül áll be (tüdőbetegség, rheuma stb.), amelyek tehát a tagot akkor is érthették volna, ha nem teljesít katonai szolgálatot. A katonai szolgálat alatt szerzett és a katonai szolgálat *után* a pénztár által ez alapon segélyezendő betegség segélyezésénél pedig figyelemmel kell arra lenni, hogy csak az a mozgósított tag részesíthető a katonai szolgálat *után* a katonai szolgálat alatt betegségből segélyezésben, akit *végleg* szabadságoltak (felmentettek). Akit csak *ideiglenesen* szabadságoltak, akinek tehát még vissza kell mennie a hadsereg kötelékébe, az a törvény 61. §-ának 2. bekezdése értelmében nem segélyezhető, mert az ilyen tag katonai szempontból *ideiglenes* szabadságának tartama alatt is katonai szolgálatban van. A katonai szolgálat *után* segélyezhető tag segélyezésénél azon napibérosztály veendő figyelembe, amely szerint a tag a járulékokat a mozgósítás időpontja előtt fizette. A fenti módon nyújtandó segélyek nem rendkívüli segélyek, hanem a rendes segélyezési számla terhére nyújtandók.

A Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár felhívása a munkaadókhoz. *Felhívás és kérelem!* A háború, amely minden téren kivételes állapotot teremtett, súlyos viszonyokat teremtett a magyar munkásbiztosításban is. Csatasorba szólította az ipari és kereskedelmi alkalmazottak ép és egészséges elemeit, de polgári foglalkozásukban hagyta meg azokat, akik leggyakrabban rászorulnak a munkásbiztosító pénztárak segélyezésére. A pénztárak törvényes kötelessége, hogy ezekről, valamint a háborúba vonultaknak visszamaradt családtagjairól betegség és baleset esetére állandóan gondoskodjanak. A pénztár azonban csak akkor segélyezheti tagjait, ha a munkaadó urak megfizetik a betegsegélyezési járulékokat. E járulékok szolgálnak ugyanis a segélyek fedezésére. Más jövedelmi forrása a pénztárnak nincs. Felkérjük tehát a munkaadó urakat, akik a háború alatt üzemüket folytatják, hogy munkásbiztosítási járulékaikat az Országos Pénztár alapszabályainak 34. §-ának rendelkezéséhez képest, hetenkint kirovás és felszólítás bevárása nélkül befizetni sziveskedjenek. A hetenkinti befizetéssel a késedelmi kamat fizetése alól mentesülnek. A közeli napokban igazolvánnyal ellátott tisztviselőnk fog t. Címnél megjelenni, hogy esetleg szükséges felvilágosítással szolgáljon. E tisztviselőnk meg fogja tekinteni az alkalmazottak be- és kijelentésére vonatkozó adatokat, rendezi az esetleg megtörtént hibákat és igyekszik a bejelentéssel kapcsolatos ügyekben is t. Cím segítségére lenni. Igazolványt felmutató tisztviselőnk pénz felvételére is jogosítva van. Az ily módon teljesített fizetésekről posta útján külön elismervényt is küldünk. Már most kérjük, hogy tisztviselőnket munkájában támogatni sziveskedjék.

*

Nemcsak törvényes kötelezettségüknek tesznek eleget a munkaadó urak azzal, hogy a pénztárak járulékköveteléseit törvényes beavatkozás bevárása nélkül önként és pontosan kiegyenlítk, hanem hazafias és humánus cselekedetet is művelnek. Midőn a fiatalabbkorú egészséges munkáselem a haza védelmében életét kockáztatja, midőn az egész társadalom megmozdul, hogy a háborúba vonultak itthonmaradt családtagjaival szemben kötelességét lerójjá, a humánus érzésű munkaadók sem maradhatnak közömbösek a munkásbiztosító pénztár sorsával szemben, amelynek is az itthonmaradt munkásság, mint a bevonultak családtagjai életében oly fontos feladat jutott. Kérelmünket újólal t. Cím figyelmébe ajánljuk.

Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár. Jászai, elnök. Kiss, igazgató.

II. AUSZTRIA.

A »Reichskommission der Krankenkassen Österreichs« mint az osztrák betegsegélyező pénztárak központi képviselője, a mozgósítás elrendelésekor azonnal akcióba lépett, hogy a betegsegélyező pénztárakra következhető válság elkerülhető legyen. Működését a következőkre terjesztette ki: 1. a pénztárak finansziális helyzetének biztosítása, 2. óvintézkedések a háború esetén fellépni szokott járványok megelőzésére. A Reichskommission kezdeményezésére állandó tanácskozások folytak a kormány, a balesetbiztosító intézet és a betegsegélyező pénztárak képviselői között a szükséges rendszabályok megállapítására. E tanácskozások még ma is tartanak és ezeken az előadói tisztet dr. Verkauf látja el. Az akció eredményei a következők:

Megállapították, hogy a pénztárak existenciája érdekében feltétlenül szükséges, hogy a pénztárak kihasználását minden eszközzel megakadályozzák. Ennek módja, a tagokat megfelelő módon kioktatni, hogy az ő érdekükben történik, ha a pénztárak a segélyeket csak az okvetlenül szükségesekre korlátozzák, mert különben a pénztárak abba a helyzetbe juthatnak, hogy a tagjaiknak táppénzt sem fizethetnek. A pénztárak vezetőségének kötelessége tehát kellő körültekintéssel eljárni s a német pénztárak mintájára szigorúan a törvényes segélyezésre szorítkozni, táppénzt pedig csak a súlyos betegeknek és az abszolte munkaképteleneknek fizetni. E cél érdekében a bécsi Általános Munkásbetegsegélyező Pénztár és az Ipartestületi Pénztárak Szövetsége a következő felhívást bocsátotta ki a pénztárak tagjaihoz:

Azok a súlyos károk, amelyek az egész gazdasági életben a háborus bonyoldalmak folytán előállottak, a munkásbetegsegélyező törvény szerint megalkotott betegsegélyező pénztárakra és ezen pénztárak Wienben székelő szövetségére a »Verband der Genossenschafts-Krankenkassen für Wien und Niederösterreich«-ra is a lehető legnagyobb veszélyeket rejtik magukban.

Nap-nap után tömérdek személy kilépése történik, a tagok száma, s ezzel a pénztár bevételei rohamosan esnek. A gyűjtött tartalékalapoknak nagy megpróbáltatást kell kibírnia, ha el akarják háritani azt a veszélyt, hogy a pénztárak és velük együtt azok szövetsége kötelezettségeinek nem fog eleget tehetni.

Ez az egészen szokatlan helyzet szokatlan intézkedéseket tesz szükségessé, amelyeknek célja a legsúlyosabb veszedelmeknek a pénztáraktól való távoltartása. Éppen ezen okból rendkívül kívánatos és feltétlenül szükséges, hogy a pénztári tagok a pénztárak vezetőségei által már tett és részben teendő intézkedéseket, amelyek minden nem feltétlenül szükséges kiadást és ezzel a vagyonállag védelmét célozzák, felfogják és megértsék. Ezen intézkedéseket a viszonyok kényszerítő ereje diktálta, kivételes szükségbeli intézkedések, amelyeket a pénztárak hivatott képviselői együttesen állapítottak meg.

A táppénz fizetését akadályozta az aprópénz hiánya, amely azonban az illetékes faktorok segítségével a lehetőség szerint megszüntethető. Arra kell kérnünk ezzel kapcsolatban a tagokat, hogy a kifizető tisztviselőket a kifizetésnél azáltal támogassák, hogy két vagy három ismerős tag együtt veszi fel a táppénzt, ezáltal az ezüst és váltópénz felhasználása szükségtelenné válik.

A pénztári tagok összességéhez apellálunk, ezekben a súlyos időkben maradjanak hűek a pénztárhoz és támogassák a pénztárak vezetőségét most különösen felelősségteljes munkájukban.

Allgemeine Kranken und Unterstützungskasse: Heinrich Beer, elnök.

Verband der Genossenschaftskrankenkassen für Wien und Niederösterreich: Laurenz Wiedholz, elnök.

A pénztári szövetség orvosaihoz a következő felhívást intézték:

A háborus bonyodalmak által az egész gazdasági életnek okozott rengeteg károk a betegpénztárakra, a szövetségre és orvosaira is a legnagyobb veszélyeket rejtik magukban. Ez az egészen rendkívüli helyzet rendkívüli eszközöket tesz szükségessé, amelyek alkalmazásával a legsúlyosabb veszedelmeket el kell háritanunk. A következőkben minden orvossal közöljük azokat az intézkedéseket, amelyek e kritikus helyzetben feltétlenül szükségesek.

1. A tagok vidékre és gyógyhelyekre küldése teljesen beszüntettetik, az üdülőházak bezáratnak. 2. Fürdők rendelése kivétel nélkül el van tiltva. Ásványvizek nem rendelhetők. 3. A kötszerkészlet kis mennyisége, amely mennyiség a legközelebbi időben még inkább fog apadni, a kötszerekben a legmesszebbmenő takarékoskosságot teszi szükségessé. 4. Gyógyászati segédeszközök csak abszolút szükség esetén rendelhetők. 5. A gyógyszerrel való ellátás a lehető legkisebb mértékre szorítandó, ha azonban feltétlenül szükséges, csakis egy recept adandó a tagnak. Alkaloidok (morphin, Codein stb.) külföldről importáltatnak. A készlet csakhamar el fog fogyni, éppen azért a legmesszebbmenő takarékoskosságot szükséges.

Intézkedések a betegekre nézve. A pénztárak kényszerhelyzete a betegállományra nézve az intézkedések egész sorozatát teszik szükségessé, azon célból, hogy a súlyos betegeknek lehető hosszú időre biztosítsák a táppénz élvezete.

Minden nem súlyos beteg és nem abszolút munkaképtelen tag azonnal kijelentendő a betegállományból.

A jövőben a betegállományba csak kizárólag súlyos betegek vehetők fel, csak kivételes esetben oly tagok, akiknél a megbetegedés speciális helye teljes munkaképtelenséget von maga után. A napi kimenetel ideje 3—4 óráig korlátozandó. Kizáratnak a betegállományba való felvételből: 1. minden könnyű beteg (rheuma, könnyű bronchitis, gyomorkatarrhus stb.); 2. minden előreláthatólag rövid ideig tartó megbetegedés (könnyű torokgyulladás, influenza); 3. minden rokkant.

Kivételes intézkedések a felülvizsgálat tekintetében. 1. Hogy a betegállomány lehető gyors leszállítása keresztülvihető legyen, egy héten keresztül egész betegállományok felülvizsgálata eszközözlendő olyan körzetekben, amelyekben a betegállomány különösen nagy; 2. hogy megakadályoztassék az, hogy az orvosok rendelőit olyan tagok töltsék meg, akik a betegellenőrzés által felülvizsgálatra küldetnek, kivételesen felhatalmaztatnak a betegellenőrök, hogy a különösen magas betegállománnyal bíró körzetekből a tagokat közvetlenül a felülvizsgálatra utasíthassák.

Ez intézkedések kivételes szükségből eredt intézkedéseknek tekintendők, amelyeket kizárólag a viszonyok kényszere diktál és amelyeket a normális viszonyok helyreálltával természetesen meg fogunk szüntetni. Ezen intézkedéssel

hozzá akarunk járulni ahhoz, hogy a pénztárak és a szövetség eszközeit, a súlyos betegek sürgős szükségleteire lehetőleg együtt tartsuk.

Kórházba való felvétel. Kórházba való felvétel csak abszolút szükség esetén eszközendő. Ezen intézkedést szükségessé teszik a magas költségek, amelyeket a pénztár a kórházi ápolás folytán viselni tartozik, másrészt a kórházaknak hadi célokra való folyamatban levő felhasználása. Egy tag sem küldhető nem sürgős, elhalasztható operáció esetén (sérvek, vakbéloperáció a közbeeső stádiumban stb.) a kórházba. A kórházba utalás akkor is megtagadandó, ha a tag kéri.

A szakorvos urakhoz. Nem sürgős operációk teljesen szüneteljenek. (Halasztható, orrászati operációk stb., amelyekkel a betegállomány megterhelhetik.) Röntgenvizsgálat csak abszolút sürgős esetben eszközendő.

Kérjük az orvos urakat, hogy az itt felsorolt intézkedéseket a lehető leg-szigorúbban vigyék keresztül.

Hogy ezek keresztülvitelét az orvosoknak megkönnyítsük és a tagokkal való konfliktusokat eikerüljük, minden orvosnak hirdetéseket bocsátunk a rendelőhelyiségében való kifüggesztésre rendelkezésre, amelyek a szövetség új intézkedéseit a tagokkal közlik. Wien, 1914. évi augusztus hó 14. Laurenz Wiedholz s. k., a szövetség elnöke. Dr. Artur Schiff s. k., a szövetség főorvosa. Dr. Heinrich Grün s. k., a pénztári orvosok egyesületének elnöke.

A »Reichskommission« kötelékébe tartozó többi osztrák pénztárak ugyanezen a módon intézkedtek.

Az osztrák belügyminiszter 1914. augusztus 22-én kelt rendelete.

A betegsegélyezési törvények által szervezett betegsegélyző pénztárakat a jelenlegi háborús állapot a legsúlyosabban érinti. Egyrészt a tagok számos kijelentését s nyli és pedig nemcsak katonai szolgálatra való bevonulás folytán, hanem munkanélküliség folytán is, részben pedig üzemek szünetelése okából, másrészt a pénztáraknak a visszamaradt, többnyire öregebb és gyengébb tagok általi túlságos igénybevételétől kell félni. Ehhez járul még az, hogy a járulékok a gazdasági helyzet folytán, részben pedig fizetési akarat hiányában, sokkal gyengébben folynak be, egyes pénztáraknál biztos tudomásom szerint a minimumra esnek vissza. Jóléti intézmények, mint aminők a munkásbetegsegélyző pénztárak, amelyek 25 évvel ezelőtt léptek életbe s áldásos működésükkel azóta népszerű intézmények lettek, már a közegészségügy érdekében sem engedhető, hogy védtelenül hagyassanak az események martalékául.

A belügyminiszterium mérlegelés tárgyává teszi, vajjon találhatók-e oly eszközök, amelyek által a betegsegélyző pénztáraknak és legfőképpen ezek közül a gyengébbeknek támaszt lehetne nyújtani. Eltekintve azonban ettől, bizonyos részben a pénztárak, részben a felügyeleti hatóságok által eszközendő intézkedések sürgős szüksége indokolt, súlyos kellemetlenségek elkerülése végett. A hatóság figyelme tehát a következőkre irányíttatik:

1. *A betegsegélyezési szolgáltatások korlátozása.* A pénztárak természetesen ma is a törvény és alapszabályok előírásaihoz vannak kötve és tevékenységüket ezen keretekben kell folytatniok. De annak sürgős szüksége, hogy a rendelkezésre álló eszközöket összetartsák és legfőképpen arra törekedjenek, hogy eszközeik csak a súlyos betegek, a betegsegélyezésre leginkább ráutaltak javára szolgáljanak, igazolja a pénztárak olyan rendelkezéseit, amelyek azt célozzák, hogy a pénztári szolgáltatások engedélyezésénél a legszigorúbb mérték alkalmaztassék. Általánosan ajánlható eszközként a wieni pénztárak szövetségének orvosaikkal egyetértőleg megállapított rendszabályai mintájára a következő eljárási mód emelhető ki: Minden nem súlyos beteg és minden nem abszolút munkaképtelen tag a betegállományból elbocsátandó. A betegállományba csakis súlyos betegek vehetők fel. A kórházba való felvétel nemcsak a pénztári tagok, hanem a kórházaknak hadi célokra való rendelkezésre bocsátása folytán csak abszolút mellőzhetetlenség esetén eszközendő. Nem sürgős operációk nem eszközendők. A gyógyszerek valamiképpen gyógyászati segédeszközök alkalmazása a lehető legszükségesebbre korlátozandók. Tagokat vidéki tartózkodásra, fürdőhelyekre, üdülő szanatóriumokba nem lehet küldeni. Fürdőkúrák teljesen mellőzendők, ásványvizek nem rendelkezhetők.

A betegsegélyezési törvény alá tartozó pénztárak sürgősen felhivandók, hogy e rendelkezésekhez szigorúan alkalmazkodjanak s a pénztári orvosokat megfelelően informálják. Természetesen e rendszabályok *szükség-intézkedésként*

tekintendők, amelyeket a válság megszűnése után a normális pénztári gyakorlatnak kell felváltania.

2. *A járulékok befizetése.* A betegsegélyző pénztárak, ha készleteikre és tartalékaikra lennének ráutalva, a legmesszebbmenő takarékoskodás mellett is csak rövid ideig, többen ezek közül csak néhány hétig tudnának kötelezettségeiknek megfelelni. Egyetlen más szociális biztosító intézet sincs annyira a járulékok pontos befizetésére utalva. *A járulékok pontos befizetése tehát oly kötelesség, amelyet a törvény által erre kötelezettek közérdekből nem szabad, hogy elmulasszanak.* Sok helyütt felmerült félreértések elkerülése végett utalok arra, hogy a moratórium nem terjed ki nyilvánjogi követelésekre, így tehát a betegsegélyezési járulékok (egyesületi betegsegélyző pénztárak is) valamiképpen balesetbiztosítási, bányamunkásbiztosítási és nyugdíjbiztosítási járulékokra a moratórium nem vonatkozik. Elnéző eljárás ott van helyén és gyakorlandó, ahol a katonai szolgálatra való behívás vagy a gazdasági helyzet rosszabbodásával kapcsolatban tényleg súlyos gazdasági szükség állott elő, nem volna helyén azonban elnéző eljárás, hogyha a fizetési késedelem csakis fizetési készség hiányára lenne visszavezethető. Utasítandók az alárendelt hatóságok, hogy támogassák a pénztárakat a járulékok behajtására irányuló törekvéseikben, eljárásukban azonban irányadóul az az elv szolgáljon, hogy erélyes eszközöket ott, ahol a katonai szolgálatra való behívás akadályoz, ne alkalmazzanak, ellenben ezek az eszközök alkalmazandók ott, ahol a fizetési készség hiányzik. Különösen üldözendők azok az esetek, midőn a munkaadó még a munkásoktól levont járulékokat sem szolgáltatja be. Ha a járulékok behajtása ellen felszólamlással élnek a munkaadók, az eljárás a legsürgősebben lefolytatandó és csakis olyan követelésre adandó halasztás, amely jogorvoslással megtámadtatott. A további résznek behajtása erélyesen folytatandó.

Az osztrák moratóriumrendelet és a betegsegélyző pénztárak.

Az 1914. szeptember 27-iki császári rendelet megállapítja, hogy a betegsegélyző pénztárak, valamiképpen a nyugdíjbiztosító intézmények járulékaik nem esnek moratórium alá. Ugyanezen rendelet 4. §-a meghatározza, hogy »a folyószámlák korlátlanul igénybe vehetők a nyilvánjogi biztosítási intézmények által a tagokkal szemben fennálló kötelezettségük teljesítésére.«

Intézkedések az osztrák pénztárak igazgatása tárgyában.

Az 1914. szeptember 6-án kelt 238. sz. császári rendelet elrendeli, hogy a pénztárak és a bányatársládák vezetőségei olyan ügyekben is, amelyekben a törvény és alapszabályok szerint a közgyűlésnek kell határozni, határozhassanak, amennyiben ily határozatok a tagok vagy a pénztár érdekében sürgősen szükségesek. Ezen császári rendelettel megadott felhatalmazás alapján a belügyminiszter 1914. szeptember 7-én kiadott 239. sz. rendeletben megállapította, hogy a határozat hozatalában a jelenlevő vezetőségi tagok $\frac{2}{3}$ részének szavazata szükséges, a közgyűlést pótló határozatok meghozatalánál. Szükséges továbbá a politikai hatóságok jóváhagyásának kikérése. A vezetőség határozatképességének megállapításánál a vezetőségi tagok számából levonandók azon tagok száma, akik katonai szolgálatra hivattak be. A vezetőség kiegészíthető az alapszabályok szerinti számig, hogy ha a vezetőségben a katonai szolgálatra való bevonulás folytán hiány mutatkozik. Ezen megbizatosok azonban megszűnnek, ha ez illetők katonai szolgálatukból visszatérnek, vagy a közgyűlés kiegészítő választást eszközöl.

A közmunkák minisztere 1914. szeptember 19-iki 254. számú határozata hasonló intézkedéseket tartalmaz a bányatársládák tekintetében.

Az osztrák balesetbiztosító intézetek intézkedései járadékok folyósítása tárgyában. Az alsóausztriai balesetbiztosító intézet és a morvaországi és sziléziai balesetbiztosító intézetek a járadékok kifizetése tárgyában a következőleg intézkedtek: Ha a járadékos katonai szolgálatra behivatik, járadéka a háború tartama alatt rendelkezéséhez képest más személyeknek is kifizethető. A járadékosnak ezen intézkedését sajátkezüleg aláírt levéllel, a baleset számának és saját nevének, valamiképpen a felvételre jogosított személy pontos megjelölésével a biztosító intézettel közölni kell. A járadék azután ezen személynek mindaddig fizetendő, míg az intézet a járadékos haláláról nem értesül. Ha járadékos ilyen intézkedést nem tett, akkor a járadék a reklamáció beérkeztéig visszatartatik. Ha a járadékos reklamál és a saját kezéhez való folyósítást kéri, kivánságának eleget kell tenni, életbenléte megfelelő igazolása mellett. Ha reklamáció nincs, vagy pedig az életbenléti igazolása nem eszközöltetik, a járadékrészek a járadékos visszaérkeztéig 5°/_o kamatozás mellett megőriztetnek. Ezen

részletek összegyűjtése mindaddig eszközöltetik, míg az intézet nem értesül a járadékos visszatérteről, vagy haláláról. A járadékok leszállítása, vagy beszüntetése a járadékos katonai szolgálata teljesítése alatt nem eszközöltetik.

A bányatárspénztárak és a háború. Az osztrák belügyminiszternek a betegsegélyző pénztárak működésének biztosítása ügyében kiadott rendelete a társpénztárakra csak a betegsegélyezési szolgáltatások tekintetében vonatkozik. A bányatárspénztárak baleseti és nyugdíjbiztosítási szolgáltatását a háború nem érinti, mert ezek az ágazatok külön számadást vezetnek s a járadékok már előre tőkésítették. A nyugdíjbiztosításra vonatkozólag egyébként a hadbavonultak tagsága egy teljes évig fennáll minden további fizetés nélkül s ha a tag a háborúban egy éven belül elesik, családjának az összes alapszabályszerű segélyekre fennáll az igénye.

A nyugdíjbiztosítás és a háború. Az 1914. évi október hó 1-én életbe lépett nyugdíjbiztosítási novella a rokkantsági és a hátramaradottak járadékaira a várakozási időt öt évre szállította le. Bár a törvény csak 1914. évi október hó 1-én lépett életbe, egy 1914. évi augusztus hó 28-án kiadott császári rendelet megállapítja, hogy e novella rendelkezései az augusztus 1-e és október 1-e között előforduló biztosítási esetekre is vonatkoznak, így tehát a biztosítottak, vagy hozzátartozóinak joga van a nyugdíjbiztosítás szolgáltatásaira már akkor is, ha 1914. évi augusztus hó 1-én 60 járulékhét betöltetett, míg a régebbi törvény szerint hosszabb idő volt a biztosítás szolgáltatásainak előfeltétele.

Ausztriában az ipari és kereskedelmi alkalmazottak érdekeinek védelmére a háború alatt alakult bizottság egyebekben mindent elkövet arranézve, hogy a nyugdíjbiztosítás a háborúba vonult alkalmazottakra nézve hatályban maradjon. Így figyelmébe ajánlotta a munkaadóknak, hogy a járulékokat továbbra is fizessék és a biztosító intézet, amennyiben a munkaadó alkalmazottai részére a teljes biztosítási díjat fizeti, a biztosítást továbbra is fennállónak fogja tekinteni, anélkül, hogy vizsgálná azt, hogy a munkaviszony tényleg fennáll-e, vagy sem. A törvény különben sem engedi meg az alkalmazottaknak kijelentését a biztosításból.

A kereskedősegekről szóló törvény 8. §-a szerint ugyanis az alkalmazottak, aki hadiszolgálatra behivatik, igénye van négy heti illetményeire, ha szolgálati viszonya megszakítás nélkül egy évig tartott. Ugyanezen törvény 27. §-ának 5. bekezdése szerint az alkalmazott egy ily szolgálati akadály miatt, ha ennek tartama a négy hetet nem múlja felül, nem bocsátható el. Ezen négy hét eltelte előtt tehát nem jelenthetők ki az alkalmazottak a nyugdíjintézetből.

Kölcsön a betegsegélyző pénztáraknak. Súlyos aggodalomra adott okot nagyon sok pénztárnál az a körülmény, hogy vagyonuk és tartalékuk legnagyobb része értékpapirokban és ingatlanokban van elhelyezve, amelyek megfelelő értékesítéséről gondoskodni kell. A »Reichskommission« a belügyminiszteriumban felvetette az eszmét, hogy az osztrák-magyar bank kölcsönpénztárt létesítsen 30,000.000 tőkével, amely nemcsak a pénztárak értékpapirjaira és ingatlanaira ad megfelelő kölcsönt, hanem ezenkívül szükség esetén folyószámla-hitelt is nyújtana. Ez a javaslat nem volt megvalósítható, mert ehhez a magyar kormány hozzájárulása is szükséges volt, amely célból megkeresték a budapesti Országos Pénztárt, hogy a kormánynak e tekintetben előterjesztést tegyen. Az Országos Pénztár azonban kitérő választ adott, miért is másirányú gondoskodás vált szükségessé. Meg is találták ennek a módját, amennyiben a *balesetbiztosító intézet* mindazoknak a pénztáraknak, amelyek egyébként életképesek s rendezett ügyvezetéssel bírnak, ha rászorulnak, tartalékából oly összegű készpénzhitelt bocsát rendelkezésükre, amelyből egy-egy hónapra a minimális törvényes szolgáltatásokat teljesíthetik. A kamatokon és készkiadásokon kívül az intézet $\frac{1}{2}$ százalék külön költséget számít fel veszteségi alapra, amit azonban azoknak a pénztáraknak, amelyek kötelezettségeiknek megfelelnek, vissza fog téríteni. Ezt a határozatot a belügyminiszterium már jóváhagyta.

Járványos betegségek megelőzése. Az osztrák pénztárak röpiratokat bocsátottak ki tagjaikhoz, amelyben kioktatják őket, hogy a háború esetén rendszerint fellépni szokott kolera, himlő, vérhas, tifusz és éhtifusz ellen mily módon óvakodjanak. A pénztári tisztviselőket és az önkormányzat tagjait pedig előadások keretében oktatták ki a szükséges rendszabályokra s a kormánytól megfelelő oltóanyagot eszközöltek ki, hogy a tagokkal foglalkozó orvosok és tisztviselők, nemkülönben az ily járványoknak leginkább kitett munkások beolthatók legyenek.

III. NÉMETORSZÁG.

A württembergi felső munkásbiztosítási hivatal körirata a betegségélyezésről a háború alatt. A württembergi felső munkásbiztosítási hivatal 1914. augusztus 13-án köriratot intézett a biztosítási hivatalokhoz, amely egyszersmind a pénztárakkal is közöltetett. E körirat érdekes megjegyzéseket tartalmaz a más helyütt közölt, 1914. augusztus 4-iki, a munkásbiztosításra vonatkozó kivételes törvények tárgyában. A megjegyzéseket §-ok szerint csoportosítjuk:

I. A pénztárak szolgáltatóképességét biztosító törvény:

1. Annak a kérdésnek eldöntése, vajjon valamely pénztár szolgáltatóképessége biztosítva van olyannyira, hogy alacsonyabb járulékok szedhetők továbbra is, vagy magasabb szolgáltatások adhatók, a pénztár általános helyzete, a tartalékalapok magassága, amelyek a háború által okozott járulékbévitelihiányok és a többletszolgáltatások fedezésére igénybe veendő és általában a háború által teremtett helyzet az irányadó. Különösen az, mennyi tag lépett ki behívás vagy munkanélküliség folytán, mennyi lépett ki a magasabb osztályokból, mily mértékben történt a háború folytán a pénztár szolgáltatásainak fokozott igénybevétele és mily mértékben várható ez a jövőben. $4\frac{1}{2}\%$ -nál kisebb járulékok szedése, kivételes esetektől eltekintve, nem ajánlható. A családtagok segítetésének fentartása, amennyiben egészen, vagy korlátozásokkal lehetséges, a mostani időben különös szociális fontossággal bírhat, az önkéntes tovább-biztosítás esetében a háborúba vonultak családtagjaira nézve is. Ezzel szemben nem ajánlja a minimális szolgáltatásoknál való túlmenetelt a táppénzek, a temetkezési segély, valamilyen a betegségélyek tartama tekintetében.

2. A törvény 2. §-a meghatározza a községi szövetségek, munkaadó- és ipartestületek esetleges hozzájárulási kötelezettségét. Utasítatnak a biztosítási hivatalok, hogy erre a kötelezettségekre az illető testületeket figyelmeztessék, hogy a szükséges előkészületek megtehetőek legyenek. A 2. §. 2-ik bekezdése feljogosítja a községi szövetségeket, hogy az elnöki tiszteket képviselőjükkel töltsék be. Figyelmeztetni kell a biztosítási hivataloknak a szövetségeket, hogy ezzel a jogosítvánnyal csak kivételes esetben éljenek.

II. A háborúba vonult tagok jogainak fentartásáról szóló törvény:

1. A legtöbb esetben fel kell tételezni, hogy a biztosításra kötelezett munkaviszonya a hadiszolgálatra való bevonulással megszűnt. Illetékes helyről az a nézet fejeztetett ki, hogy a Reichsversicherungsordnung 214. §-a nem alkalmazható a háborúba vonultakra, mert a hadiszolgálatra való bevonulás nem jelenti a keresetnélküliséget a Reichsversicherungsordnung 214. §-a értelmében.

2. A törvény 1. §-ából világosan megállapítható, hogy a háborúba vonultak tovább biztosíthatók a törvény 313. §-a szerint.

3. Hogy a biztosított hadbavonultak milyen szolgáltatásokat igényelhetnek, kifejezett törvényrendelet hiányában kétséges. Természetbeni szolgáltatások (orvos, gyógyszer, kórházi ápolás sebesült hadbavonultak részére) nem jönnek figyelembe, mert ezekkel a birodalom látja el őket. Illetékes helyen az a nézet, hogy sebesült hadba vonultak részére táppénz nem fizethető ki, mert nem vesztenek keresetet, temetkezési segély ellenben az elesettek hozzátartozóinak nyújtandó. Ezek figyelembevételével a Reichsversicherungsordnung 313. §-a értelmében a tovább-biztosítás csak annyiban ajánlható, amennyiben a hadbavonult nő, az illető pénztár családi segélyt nyújt és így a családtagokra nézve a tovább-biztosítás jelentős előnyökkel jár. Minthogy a tovább-biztosítás a legalacsonyabb napibérosztályba eszközölhető, nem jár a továbbbiztosítás jelentős anyagi áldozatokkal, de mégis sokan csak akkor fogják ezt teljesíteni, ha a munkaadók ezen fizetéseket magukra vállalják. A württembergi betegségélyző pénztárak szövetsége fel is hívta a betegségélyző pénztárakat, hogy a munkaadók elé megfelelő kérelemmel járuljanak.

4. A munkaadók az általuk alkalmazottakat, akik hadba vonultak, kijelenteni tartoznak. Figyelembe veendő azonban az, hogy számos munkaadó is bevonult és így az esetleges hiányos kijelentések figyelembe veendőek.

5. Az önkéntes tovább-biztosításhoz a Reichsversicherungsordnung 313. §-a szerint a tagnak 3 héten belüli bejelentése eszközözlendő. A hadbavonultakra nézve elégségesnek kell tekinteni az eddigi munkaadók vagy a családtag bejelentését és annak vizsgálatában, hogy 3 héten belül eszközöltetett-e a bejelentés, méltányosan kell eljárni.

III. Nincs kifogása a biztosítási hivatalnak az ellen, hogy ha a pénztár az összes alkalmazottaiknak, akik hadi, egészségügyi, vagy hasonló szolgálatokat

teljesítenek, fizetésüket egészében vagy részben tovább fizeti, még hogy ha ez a szolgálati szabályzatban nincs is meghatározva, vagy pedig a szolgálati szabályzat még nincs jóváhagyva.

A német baleset- és rokkantbiztosítási szervek háborus intézkedései. A Berlinben székelő Berufsgenossenschaftok 1914. augusztus 8-án és 10-én a birodalmi biztosítási hivatalban értekezletet tartottak és ezen értekezlet eredménye alapján a birodalmi biztosítási hivatal 1914. augusztus 10-én I 9.898. szám alatt körrendeletet adott ki, amelyben a következő intézkedésekről értesítette a balesetbiztosítási szerveket.

A függőben levő felebbezések gyors elintézésére kell törekedni, esetleg olyképpen, hogy a Berufsgenossenschaftok jogorvoslataikat visszavonják és a sérült igényét elismerik, ha csak a Genossenschaftok lényeges érdekei ezen elintézés ellen nem szólnak. Járadékok nem szállítandók le és nem szüntetendők be — egyes kivételes esetektől eltekintve — egyelőre 3 hónapig. Éppen úgy, erre vonatkozó jogorvoslatok visszavonandók azzal, hogy fentartja magának a Berufsgenossenschaft, hogy alkalmas időben a viszonyok változása esetén jogait érvényesítse. A végkielégítés adása továbbiakig megszüntetendő. Megkönnyítendő a hadbavonult járadékokra jogosultak járadékainak hozzátartozóik kezéhez való kifizetése. Balesetbiztosítási járulékokra vonatkozó viták a további intézkedésig lehetőleg szüneteljenek. A balesetelhárítási intézkedések ellenőrzése továbbra is folytatandó, mert hiszen a munkásság életéről és egészségének védelméről van szó, de ezenfelül számolni kell nagyszámú, nem gyakorlott munkás foglalkoztatásával.

Az eddig kiszabott büntetések kivételes esetektől eltekintve redukálандók vagy elengedendők, egyáltalában a büntetésre való joggal elnézésse! kell élni. A Berufsgenossenschaftok a háborúba vonult alkalmazottaik családjainak igényeit jóakarattal intézzék el és a felmondás érvényesítésétől ezen alkalmazottakkal szemben tekintsenek el.

A rokkantbiztosító intézetekre nézve az 1911. augusztus 11-iki II 5.290. számú birodalmi munkásbiztosítási hivatali rendelet tartalmaz intézkedéseket. Ezen rendelet a balesetbiztosításra vonatkozó renDELETEH Hasonlóan ajánlja, hogy járadékok megszüntetésétől 3 hónapra tekintsenek el az intézetek, a büntetési jogokkal csak kivételes esetekben éljenek, már kiszabott büntetések elengedhetők vagy redukálандók, a háború folytán szolgálatukat megszakított alkalmazottak hozzátartozói a vezetőségek figyelmébe ajánlhatnak. Minthogy a birodalmi biztosítási hivatal tevékenységét folytatja, csak az teendő mérlegelés tárgyává, hogy a jogorvoslatok benyújtása a pénztárak részéről azon esetekre korlátozandó-e, amidőn a bíróság ítélete nyilván téves. Éppen így a már benyújtott jogorvoslatokat ezen szempontból bírálják el az intézetek vezetőségei és esetleg vonják vissza. Éppen így megvizsgálandók lesznek a bíróságnál függőben levő ügyek abból a szempontból, hogy nem-e ismerhető el a támasztott igény az esetek újlagos vizsgálata útján.

A háziipari munkások betegség esetére való biztosításának fentartása érdekében beadványt intézett az »Auskunftstelle für Heimarbeitsreform« mindazon városok tanácsához, amelyekben nagyobb számban foglalkoztatnak háziipari munkásokat. A betegsegélyző pénztárak fentartása érdekében hozott kivételes törvény ugyanis a háború tartamára megszüntette a háziipari munkások biztosítását. A fentemlített bizottság most azt kéri, hogy a városok szabályrendelet útján rendeljék el a háziipari munkások biztosítását és pedig nem azon a körülményes módon, a hogy azt az RVO. szabalyozza, hanem olykép, amint azt még a régi törvény hatálya alatt egyes városok szabályrendeletileg intézik.

A mezőgazdaságnál ideiglenesen alkalmazott ipari munkások biztosítása ügyében a szászországi minisztérium rendeletet bocsátott ki. A rendelet szerint a munkaadó az ily munkások után is köteles a rokkantbiztosítási járulékot fizetni. Ha az illető munkás tagja valamely magánegyesületi elismert (Ersatzkasse) pénztárnak, úgy továbbra is tagja maradhat. Ha azonban nem tagja ily pénztárnak, adkor az üzemre illetékes pénztárba kell bejelenteni. A munkásokat — mondja a rendelet — rendszerint nem fogja ezáltal hátrány érni, mert Szászországban a mezőgazdasági munkások is leginkább az Ortskassékban vannak biztosítva.

Hadi tanácsadó iroda munkás- és alkalmazott-biztosítási ügyekben nyílt meg Berlinben. Az iroda díjtalanul ad tanácsot mindennemű munkás-biztosítási ügyben és szükség esetén kórházakba is elküldi tagjait megbízások átvétele és tanácsadás céljából. Az irodához működésének első hetében már 700 esetben fordultak tanácsért. Az iroda szervezői erre való tekintettel most oda törekszenek, hogy más nagy városokban is létesüljenek hasonló intézmények s azután valamennyien érintkezésbe lépjenek egymással s egységes eljárást kövessenek.

A háború és a munkásbiztosítási tisztviselők. A német helyipénztárak főszövetségének vezetősége a háborúba vonult pénztári alkalmazottak és hozzátartozóikról való gondoskodás tárgyában 1914. évi augusztus hó 7-én a pénztárakhoz és a pénztári szövetségekhez köriratot intézett, amelyben lényegileg a következőket mondja:

A pénztári vezetőségek kötelessége, hogy a tisztviselőknek, ha hadi szolgálatra behivatnak, megfelelő támogatást nyújtsanak. Ezen támogatás mikéntje és terjedelme a különböző viszonyok szerint állapítandó meg. Nem ismeri el a pénztárak azon kötelezettségét, hogy e tisztviselőknek a háború tartama alatt fizetést tovább adni kötelesek. Felfogása szerint a hadi szolgálatba való bevonulás oly fontos ok, amely a tisztviselők felmondás nélküli elbocsátására alapul szolgálhat. Az ilyen határozatot a vezetőségnek kell hozni és pedig külön munkaadói, külön alkalmazotti szavazásban. A határozat a tisztviselő eddigi lakhelyére küldendő. Az egyes pénztári vezetőkre érdeklél bízhat, miképen intézkedett a drezdai Allgemeine Ortskrankenkasse vezetősége határozattal, amely természetesen még a választmány hozzájárulását várja. Az egyes pénztári vezetőségek e kérdésben teljesen függetlenül, önállóan határozhatnak.

A drezdai pénztár vezetőségének határozata a következő: A háborúba vonult pénztári alkalmazottak állása nyitva hagyatik. Állásuk visszajövetelükig biztosítatik. Korpótlék kiadásának a háborúba való bevonulás nem akadály. A bevonultak tagjai maradnak a helyi betegsegélyző pénztárnak és a nyugdíjpénztárnak a járulékokat a pénztár a hadi szolgálat tartama alatt egyedül viseli. Betegség által, vagy sebesülés által okozott rokkantság esetén a pénztár az illető tisztviselőnek járó katonai nyugdíját a saját nyugdíjszabályzataiban megállapított nyugdíj összegéig kiegyenlíti. A tisztviselő halála esetén, bármilyen okból következik is az be, kifizettetik a temetkezési segély a hátramaradottaknak, a katonai nyugdíj pedig a nyugdíj összegének megfelelő összegre kiegészítettik. A bevonult alkalmazottaknak egy havi fizetés, a segédmunkásoknak $\frac{1}{2}$ havi fizetés adatik. A behívott tisztviselők feleségeinek saját maguk és gyermekeik részére azon összeg kétszerese biztosítatik, amelyet a község 1914. évi augusztus hó 7-i szükség törvény szerint ad. A saját lakással bíró feleségeknek ezenfelül a lakbér adatik maximális havi 40 márka erejéig. Segédmunkaerők feleségeinek ezen tételek fele engedélyeztetik. Nőtlen alkalmazottak havi 20 márkát kapnak, ha szüleiket egészben vagy túlnyomó részben eltartották. Különös szükség esetén a vezetőség határoz külön segélyezés tárgyában.

A drezdai pénztár határozata több oldalról elégedetlenséget keltett és főleg azon jogi álláspont, amely szerint a hadbavonulás jogot ad a munkaadónak azonnali elbocsátásra, vitattatott meg.

A polgári törvénykönyv 616. § a ugyanis meghatározza, hogy az alkalmazott nem vesztí el igényét illetményeire, ha aránylag nem jelentős ideig személyében rejlő ok miatt véletlenül akadályozva van a szolgálat teljesítésében. Joga van azonban a munkaadónak levonásba hozni azt az összeget, amelyet az alkalmazott betegség, vagy balesetbiztosítás címén kap. A kérdés most már az, hogy megszünteti-e a katonai szolgálatra való behívás a szerződést?

Az ipari rendtartás 130. §-ának C) pontja szerint szerződésmegszüntetési ok, ha az alkalmazott tartós betegség, vagy hosszabb szabadságvesztés, büntetés vagy távollét folytán akadályozva van a szolgálat teljesítésében. Az ipari rendtartás nem határozza meg a távollét tartamát.

A kereskedelmi törvény ellenben a 72. §-ban kifejezetten meghatározza, hogy a katonai szolgálat teljesítése csak akkor ok az azonnali elbocsátásra, ha nyolc heti tartamot túlhalad. Kétségtelen, hogy a kereskedelmi törvény ezen rendelkezést az ipari rendtartás alá eső magasabb rendű tisztviselőkre is per analogiam alkalmazni kell, így tehát csak akkor tekinthető a katonai szolgálat elbocsátásra való oknak, hogyha nyolc heti időt vesz igénybe.

IV. SVÁJC.

A háború kitörése súlyos aggodalmakat keltett a svájci betegsegélyző pénztáraknál is. Noha Svájc semleges állam, de köztudomású, hogy semlegességének megőrzése céljából mozgósítani volt kénytelen, amely körülmény a pénztárakat súlyosan érintette. A tagok nagy része zászlók alá vonult, hogy a határokat védelmezze; az önkormányzati szervek tagjai és az orvosok családjukat és megszokott tevékenységüket elhagyni voltak kénytelenek, a járulékokból nagy rész elmarad. Az egészséges elemek a tagok sorából kiváltak, csak az idősebbek és a betegek maradtak otthon, de ezek is elegendő kereset nélkül.

Ezek a körülmények arra készítették a pénztárakat, hogy a háború tartamára különös rendszabályokat léptessenek életbe. Elsősorban felhívást bocsátottak ki a pénztári tagokhoz, hogy a súlyos időkben a betegsegélyző pénztárakat lehetőleg kíméljék és csak akkor vegyék igénybe, ha a végső szükség kényszeríti őket erre. A veszély és inség napjaiban — így szól a felhívás — országunkban szűnjék meg az önzés és váltsa ezt fel az igazi testvériség. Csak így jutnak a betegsegélyző pénztárak abba a helyzetbe, hogy a válságot nagyobb zavarok nélkül túléljék és segíthetnek ott, ahol a segítségre igazán nagy szükség van.

Augusztus hó 13-án a betegsegélyző pénztárak képviselői St.-Gallenben értekezletet tartottak, amelyn a következőket határozták:

1. *Beteg tagok segélyezése.* A betegsegélyző pénztárak a kritikus időkben is tartoznak segélyezési szolgáltatásaikat teljesíteni addig, amíg erre eszközök állanak rendelkezésükre. Ha a folyó bevételek elégtelenek, a tartalékalapokat kell felhasználni.

2. *Járulékfizetés.* Szemben azzal az elterjedt felfogással, hogy a háború tartamára a tagok járulékaikat fizetni nem tartoznának, közléteendő, hogy a járulékokat pontosan és egészében fizetni kell. A járulékfizetés alól felmentés nincs. Oly esetekben, amidőn hadbavonult tagok felesége teljes keresetnélküliségét bizonyítja, a járulékfizetésre halasztás adható.

3. *Küzdelem a szimuláció ellen.* Hangsúlyozzák, hogy a pénztári tagok csak oly betegség esetén jogosultak táppénzre, amely esetek állandó orvosi kezelést tesznek szükségessé és teljes munkaképtelenséggel járnak. Sajnos azonban az a tapasztalatunk, hogy minden pénztárnak vannak oly tagjai, akik, különösen munkanélküliség idején, betegséget szimulálnak s így a pénztárakat megcsalják, hogy jogosulatlanul segélyhez jussanak. Ez ellen szigorított ellenőrzés szükséges és minden pénztár minden egyes tagja tartsa kötelességének, hogy az ilyen szimulánsokat a pénztáraknak azonnal jelentsék fel és tegyék lehetetlenné, hogy a betegsegélyző pénztárakat kizsákmányolják.

4. *Az orvosok és a pénztárak.* A szimulálás és visszaélés ellen leghatályosabban az orvosi kar lelkiismeretes eljárása nyújt védelmet. A pénztárak tehát az orvosok közreműködésére számítanak, hogy e nehéz időkben kellő elővigyázattal és szigorral adják ki a táppénz felvételére jogosító bizonyítványokat. Csak így válik lehetségessé, hogy a betegsegélyezési törvény követelményeinek a pénztárak eleget tehessenek.

Kivételes törvények a munkásbiztosításról.

A német birodalmi gyűlés f. évi augusztus hó 4-én a következő három törvényjavaslatot fogadta el:

I. A betegsegélyző pénztárak szolgáltatásának biztosítása.

1. §. A jelenlegi háború tartamára az összes helyi-, mezőgazdasági- és cseléd- (Landkrankenkasse), üzemi- és ipartestületi pénztáraknál a szolgáltatások a minimális szolgáltatásokban és a járulékok az alapbér $4\frac{1}{2}\%$ -ában állapítatnak meg. Folyó szolgáltatások érintetlenül maradnak.

A biztosítási hivatal valamely pénztár vezetőségének javaslatára elrendelheti, hogy alacsonyabb járulékok szedessenek be, vagy magasabb szolgáltatások engedélyztessenek, ha a pénztár szolgáltató képessége biz-

tosítva van. A biztosítási hivatal ily javaslatok fölött mielőbb határozni tartozik. Jogorvoslat esetén a felső biztosítási hivatal dönt véglegesen.

2. §. Hogyha valamely pénztárnál az alapbér $4\frac{1}{2}\%$ -ának megfelelő járulékok a minimális szolgáltatásokra és az igazgatási költségekre nem elégségesek, úgy a helyi-, mezőgazdasági- és cselédpénztáraknál a községi szövetség, az üzemi pénztáraknál a munkaadó, az ipartestületi pénztáraknál az ipartestület a szükséges segítséget saját anyagi erejéből tartozik fedezni.

Míg valamely helyi-, mezőgazdasági- és cselédpénztárnál ez a helyzet, a községi szövetség képviselőjére bízhatja a pénztár elnöki tisztét.

A községi szövetség a községeknek a legfelsőbb közigazgatási hatóság által a Reichsversicherungsordnung 111. §-ának 2. bek. szerint megállapított szövetsége.

3. §. A jelenlegi háború tartamára a RVO.-nak a házi ipari biztosításra vonatkozó rendelkezései hatályon kívül helyeztetnek. Folyó szolgáltatások és esedékes járulékok érintetlenül hagyatnak.

4. §. A szövetségtanács felhatalmaztatik, hogy meghatározza azt az időpontot, amelyben e törvény hatályát veszti.

5. §. Ez a törvény a kihirdetésével lép hatályba.

Indokolás.

Félő, hogy a mostani háborúban némely betegsegélyző pénztár szolgáltatásra képtelen lesz, mert a bevonult munkásokkal jó rizikókat és magas járulékokat veszít el és ezenfelül munkanélküliség folytán sok járuléka esik el, amivel szemben számos betegségi eset terheli. Ez áll különösen az ujonnan létesített pénztárakra, amelyek természetesen nagyobb tartalékokkal még nem bírnak. Szolgáltatásra nem képes pénztáraknál a Reichsversicherungsordnung szerint a helyi-, mezőgazdasági- és cselédpénztáraknál (Landkrankenkasse) a községi szövetség, üzemi pénztáraknál a munkaadó, ipartestületi pénztáraknál az ipartestület saját anyagi erejéből tartozik támogatást nyújtani. Ez a hozzájárulási kötelezettség a RVO. 390. és 391. §. szerint csak akkor kezdődik, ha a pénztárak szolgáltatásai a minimális szolgáltatásokra redukáltattak és a járulékok az alapbér 6% -ára emeltettek. Mindkét rendelkezés alapszabályváltoztatásokat tételez fel, amelyek a szervek határozathozatalának és a biztosítási hatóságok jóváhagyásának normális útján csak hosszabb idő alatt eszközölhetők. Sok esetben a pénztárak szolgáltatásra képtelenek lesznek, mielőtt a segítség megérkezik.

Normális időkben, amidőn hasonló esetek csak kivételesen fordulnak elő, a 391. §. feljogosítja a biztosítási hivatalt, hogy ily szükséges alapszabályváltoztatásokat rendelettel ideiglenesen életbe léptessen. Ez azonban csak lehetőség, úgy, hogy nincs garancia arranézve, hogy az ezidőszerint más ügyekkel túlhalmozott hatóságok kellő időben a jelzett értelemben intézkedni fognak. A szolgáltatások leszállítása a munkásokat fájdalmasan fogja érinteni. Ugyanez áll a járulékok emelése tekintetében és pedig a munkaadókra és munkásokra egyaránt. Számos biztosítási hivatalnál e fölött nem kívánatos vitákra kerülne a sor, miáltal az ideiglenes intézkedés eszközzése késedelmet szenvedne. Éppen ezért helyesebbnek tartottuk, hogy birodalmi törvénnyel redukáljuk a szolgáltatásokat a minimális mértékre és emeljük a járulékokat az alapbér $4\frac{1}{2}\%$ -ára. A mezőgazdasági és cselédszegélyző pénztárnál (Landkrankenkasse) rendszeren a helyi bér vétetik alapbérül. (RVO. 481. §.) Aggályosnak látszott, hogy a megnehezült kereseti viszonyok mellett a járulékok törvénnyel általánosan az alapbér 6% -ára emeltessenek. Hogy ennek dacára szolgáltatásra képtelenné lett pénztárak a községi szövetségeknek, stb. törvényben meghatározott hozzájárulási kötelezettséghez közvetlen kapcsolatot nyerjenek, a javaslat 2. §-a előírja, hogy a pénztáraknál a $4\frac{1}{2}\%$ -os járulék mellett beáll a község, illetve községi szövetség hozzájárulási kötelezettsége, ha a minimális szolgáltatások és igazgatási költségek a $4\frac{1}{2}\%$ -os járulékból nem fedezhetők. Az igazgatási költségek a világosság kedvéért említették csak meg külön. Hogyha valamely pénztár a választmány munkaadó és biztosított tagjainak egyező határozatából eddig magasabb járulékot szedett, ezen járulékok az alapbér $4\frac{1}{2}\%$ -ára mérsékeltetnek. A RVO. 389. és 390. §-ai alapján a községi szövetség azon időre, amíg támogatást nyújt, jogot nyer, hogy a pénztár elnökének tisztét megbizottjával töltsse be. A községi szö-

vetségeknek és az érdekelt munkaadóknak és ipartestületeknek a hozzájárulási kötelezettségekre be kell rendezkedniök, bár a szolgáltatásoknak redukciója folytán hosszabb ideig tart, míg a hozzájárulások igénybe vétetnek. Természetesen a RVO. 214. §-át e rendelkezések nem érintik, úgy, hogy a már beállott esetekben a szolgáltatások nem redukálhatók, illetve nem szüntethetők be a meghatározott idő előtt.

Sok pénztár anyagi helyzete olyan, hogy alacsonyabb járulékok és magasabb szolgáltatások mellett, mint amelyek e törvény 1. §-ában meghatározatnak, sem válnak szolgáltatásképtelehné. Nincs ok arra, hogy ezen pénztáraknál is érvényesüljenek e korlátozások. Éppen ezért joguk van a pénztári vezetőségeknek, hogy szolgáltató képességükre való hivatkozással az illetékes biztosítási hivataloknál javasolják, hogy magasabb szolgáltatások, így pl. a családtagok biztosítása, érvényben maradjanak és alacsonyabb járulékok legyenek szedhetők. A biztosítási hivatal ily javaslatokat haladéktalanul elintézni tartozik és azoknak helyt kell adni, hogyha meggyőződése szerint a szolgáltatóképesség biztosítva van. Ahol pénztári vezetőség és biztosítási hivatal e javaslatot azonnal elintézés alá veszi, e pénztár jelenlegi viszonyai változatlanul tovább folyhatnak. Hogyha pedig később válik egy ily pénztár szolgáltatóképessége bizonytalanná, akkor a biztosítási hivatalnak a RVO. 394. §-a alapján be kellene avatkozni. Minthogy az egész eljárás a gyorsaságra van építve, elő van írva, hogy a javaslatot a pénztár vezetősége — és pedig nem a munkaadók és alkalmazottak külön — határozattal teszi és hogy a jogorvoslatok felett a felső munkásbiztosítási hivatal végleg dönt.

Hogyha abból a felfogásból indulunk ki, hogy a betegsegélyző pénztárak funkcionálása a nálunk biztosítottak nagy tömegére való tekintettel minden körülmények között biztosítandó, úgy egy további lépést is kell tennünk, bármily kellemetlen is: a háziiparosok biztosítása Németország sok részében csak néhány hónapja van életben, nagy területeken, így pl. Gross-Berlinben még csak egész tökéletlenül van megvalósítva. Technikai nehézsége folytán nagy igazgatási költségeket és sok munkát okoz, amelyeket számos betegsegélyző pénztár ma nem tud elvégezni, mert sok alkalmazottjuk bevonulása folytán üzemüket csak nagyon nehezen tarthatják, úgyahogy, fenn. A listák és hozzájárulások rendes elküldése az egyes pénztárak között a háború tartama alatt általában kérdéses, ezenfelül a háziiparosok biztosítása a betegsegélyző pénztárakra nézve nagy financiai megterhelést jelent. Bármily nehéz is tehát ily körülmények között a háziiparosok biztosítását, amely sok esetben a háború alatt nem vihető keresztül, törvény által hatályon kívül helyeztetni, meg kell tennünk, hogy ezzel a többi biztosított betegsegélyezését hatályban tarthassuk; e mellett is érvényben marad a RVO. 211. §-a, hogy esedékes járulékok és éppen úgy hozzájárulások még eszközlendők. Ez a világosság kedvéért külön említetik, különösen azért, mert a háziipari betegsegélyezésre nézve még számos hozzájárulás van hátralékban.

Ez a rendszabály sem alkalmazandó oly pénztárakra s olyan kerületekre, ahol a háziiparosok betegsegélyezése egy fentartott helyi szabályzat (RVO. 488. §.) vagy a Reichsversicherungsordnung alapján helyileg korlátozott háziiparra vonatkozólag jól funkcionál. Hogyha itt, ezeknél az érdekelt község, szövetség és az érdekelt betegsegélyző pénztár vezetősége, utóbbi nem a munkaadók és alkalmazottak elkülönített határozatával, abban megegyezik, hogy a háziipar biztosítása megfelelően funkcionál és úgy technikailag, mint anyagilag a betegsegélyző pénztár által továbbra is eszközölhető, úgy azonnal megfelelő javaslatot kell tenniök a felső biztosítási hivatalnál. A felső biztosítási hivatalok, amelyekre gyorsaság kedvéért ezen javaslat jóváhagyása átruházott, ily javaslatot a legsürgősebben elintézni tartoznak. A községi szövetségnek és a betegsegélyző pénztárnak javaslatukban meg kell mondaniök, hogyan kívánják a háziipar betegsegélyezését megvalósítani, vajjon a helyi szabályzat fentartásával (RVO. 488. §.) vagy a Reichsversicherungsordnung különleges szabályainak érvényesítésével. (466—493. §§.) Ily módon gondoskodás történik arról, hogy a háziipart üzők betegsegélyezése mindenütt megmarad ott, ahol az háborus időkben lehetséges. Műhelyekben alkalmazott munkások akkor is, hogyha a munkaadó háziipart üző, mint ipari munkások, biztosításra kötelezettek.

II. A hadba vonult tagok jogainak fentartása.

1. §. A belföldön való szabályszerű tartózkodással a Reichsversicherungsordnung 313. §. 1. bekezdése*) szempontjából egyezően bírálendő el a külföldön tartózkodás, amelynek oka a tagnak hadi, egészségügyi vagy hasonló célokra való behívása.

2. §. Ha valamely betegsegélyző pénztár alapszabályai bizonyos szolgáltatásokra várakozási időt állapítanak meg, akkor szünetel az időfolyás mindazon biztosítottakra nézve, akik a jelenlegi háború alatt hadi, egészségügyi vagy hasonló szolgálatot teljesítenek. Ha a várakozási idő már eltelt, nincs szükség újabb várakozási idő elteltére. Az az idő, amelyre a járulékok tovább fizettetnek, a várakozási időbe beszámíttatik.

3. §. Olyan biztosításra jogosítottak, akiknek tagsága a Reichsversicherungsordnung 314. §-ának**) első bekezdése szerint megszűnt, jogosítva vannak hazájukba való visszatérésüktől számított hat hét alatt a betegsegélyző pénztárba ismét belépni, ha a jelenlegi háború tartama alatt hadi, egészségügyi vagy hasonló szolgálatokat teljesítettek.

4. §. Ezek az intézkedések csakis a birodalmi alattvalókra érvényesek.

5. §. A szövetségtanács felhatalmaztatik, hogy azt az időpontot megállapítsa, amelyben ez a törvény hatályát veszti.

6. §. E törvény a kihirdetéstől lép életbe.

Indokolás.

A betegsegélyző pénztárak tagjai, ha hadi, egészségügyi vagy hasonló szolgálatokra behivatnak, tagságuk megszűnése folytán a joghátrányok egész sorának vannak kitéve, a törvényjavaslat célja, ezen hátrányok beállításának lehető elkerülése.

Az 1. §-hoz: A hosszabb tartózkodás külföldön a Reichsversicherungsordnung 313. §-ának 1. bekezdése alapján a továbbbiztosításra való jog elvesztését vonhatná maga után. Éppen ezért, hogy a kétségek eloszlattassanak, a hadi, egészségügyi és hasonló szolgálatot teljesítőknek behívásuk folytán való külföldi tartózkodása a belföldi tartózkodással egyenlőnek vétetik.

A 2. §-hoz: Az első mondat elsősorban azokat az eseteket tartja szemelőtt, amelyekben az alapszabály által a biztosításra jogosultak igénye a Reichsversicherungsordnung 207. §-a alapján, vagy a többlétszolgáltatásokra való igény a Reichsversicherungsordnung 208. §-a alapján a várakozási időtől tétetik függővé. Hogy elkerültessek, hogy a jelenlegi háborúban való szolgálattételből a tagokra ez irányban hátrány származzék, olyan biztosítottakra nézve, akik hadi, egészségügyi vagy hasonló szolgálatot teljesítenek, a már eltöltött várakozási idő az alapszabályokban meghatározott várakozási időnél figyelembe vétetik. Így pl. egy biztosított, aki a 208. §-ban meghatározott 6 hónapi várakozási időből a hadseregbe való belépésével már 4 hónapot eltöltött, korábbi viszonyaiba való újbóli belépésénél már csak két hónapi várakozási időt kell eltöltenie. Arra az esetre, ha a várakozási idő már eltöltött, a második mondat intézkedik olyképpen, hogy újabb várakozási idő betöltésére nincs már szükség. A harmadik mondat a távozó biztosítottak bizonyos esetekben, pl. egészségügyi szolgálat esetén, lehetségessé teszi, hogy a járulékok továbbfizetése által már megkezdett, de még le nem járt várakozási időt a háború alatt kiegészítsék és ezáltal pl. a családtagsegélyezés többlétszolgáltatását megszerezhessek.

*) RVO. 313. §. : Hogyha egy oly tag, aki a birodalmi biztosítás alapján vagy egy társládánál a megelőző 12 hónapon keresztül legalább 26 hétig vagy közvetlenül megelőzőleg legalább 6 hétig biztosítva volt, a biztosításra kötelezett foglalkozásból kilép, az ő osztályában tag maradhat, míg állandóan belföldön tartózkodik, míg nem lép ki és nem szűnik meg tagsága a 312. §. alapján. Joga van azonban alacsonyabb osztályba vagy bérfokozatba átlépni.

Aki tag akar maradni, 3 héten belül a kilépéstől, vagy a 311. §. esetében a pénztári szolgáltatások megszüntetésétől jelentkezni tartozik.

**) 314. §. A biztosításra kötelezettek tagsága megszűnik, hogyha két egymásután következő fizetési napon a járulékokat nem fizetik és az első ily naptól kezdve legalább 4 hét letelt. Az alapszabályok ezt a határidőt a legközelebbi fizetési napig meghosszabbíthatják. Hogyha valamely pénztárnak vezetősége értesül arról, hogy a biztosításra kötelezett tag évi jövedelme 4.000 márkát meghalad, akkor ezen taggal közölnie kell, hogy tagsága megszűnt. A tagság ezen értesítés kikézésével szűnik meg.

A 3. §-hoz: Biztosításra jogosultak, akik hadi, egészségügyi vagy hasonló szolgáltatásokat teljesítenek, ezen okból pénztári tagságukat végleg elveszítenek, ha a járulékokat kétszer egymásután nem fizetnék és az erre megállapított törvényes határidő (RVO. 314. §. 1. bekezdés) beleesnék a fentebb említett katonai szolgálat teljesítésének idejébe. Hogy ez elkerültesse, a javaslat 3. §-a megadja nekik a jogot, hogy hat héten belül a hazájukba, vagy azelőtti viszonyaikba való visszatéréstől újból beléphetnek a betegségélyezésbe. Ezen rendelkezésből leginkább kisiparosok fognak hasznot húzhatni, akik a háború előtt 2.500 márkán felüli, de 4.000 márkán aluli jövedelemmel bírtak.

A 4. §-hoz: A törvény érvénye a birodalmi alattvalókra korlátoztatik, mert nincs ok arra, hogy e törvény kedvezményeiben külföldiek is részesüljenek.

Az 5. §-hoz: Annak lehetetlensége, hogy hazájába, vagy azelőtti viszonyaiba visszatérjen, a biztosítottra nézve a háború tényleges befejezése után is folytatható. Pl., ha a biztosított hadifogságba esik és később tér vissza, vagy hasonló esetekben. Éppen ezért a szövetségtanács felhatalmaztatik, hogy megállapítsa azt az időpontot, amelyen ezen törvény ismét hatályát veszti.

III. A biztosítási szervek választása a háború alatt.

1. §. A biztosítási hatóságoknál és a biztosítási teher viselőinél működő munkaadók és alkalmazottak tisztségét a szövetségtanács 1915. évi december hó 31-ig meghosszabbíthatja. Ugyanez a rendelkezés vonatkozik a birodalmi biztosítási hivatal nem állandó tagjaira. Az országos biztosító intézetek nem állandó tagjaira nézve ez a jog a legfelsőbb közigazgatási hatóságot illeti meg.

2. §. Ez a törvény kihirdetésével lép hatályba.

SZEMLE.

Adatok a betegségélyező pénztárak működéséről a háború alatt.

Előrelátható volt, hogy a július 28-án megindult világháború a munkásbiztosító pénztárakat sem fogja mentesíteni következményeitől. Az általános mozgósítás nyomában megindult a pénztárak taglétszámának fokozatos csökkenése úgy hazánkban, Ausztriában, mint a szövetséges Németországban.

A legtöbb pénztár taglétszámcsökkenésének dimenzióit eddig alig ismerheti, mert hiszen sokan a munkáltatók közül — kik a munkaviszony megszűnéseit a pénztárak tudomására hozni hivatottak — maguk is csatasorba állottak. Ha csak azokat a kijelentéseket vesszük számításba, amelyek a pénztáraknak tényleg tudomására jutottak, akkor a lényeges csökkenést kell konstatálnunk a taglétszámok körül. Szolgáljanak erre a következő adatok:

A) Magyarország:

	Taglétszám a mozgósítás időpontjában	VII 26—VIII 31-ig bejelentés	VIII 31-ig kijelentés	Taglétszám aug. 31-én	Csökkenés abszolút száma- számban	lékban
Budapesti ker. pénztár	238.314	73.053	141.334	170.033	68.281	29
Aradi »	13.898	2.219	6.485	9.632	4.266	30
Debreczeni »	15.429	3.072	7.916	10.585	4.844	31
Győri »	17.790	2.243	5.402	14.631	3.159	18
Komáromi »	12.006	3.742	10.289	5.459	6.547	55
Nagybecskereki ker. pénzt.	16.200	2.135	6.413	11.922	4.278	26
Nagyvárad	27.426	1.611	16.071	12.966	14.460	52
Pécsi »	16.250	1.677	10.215	7.712	8.538	53
Soproni »	14.466	1.348	6.428	9.386	5.080	35
Szombathelyi »	13.264	1.101	4.779	9.586	3.678	28
Ujvidéki »	11.340	946	4.669	7.617	3.723	33
Váczi »	10.109	1.122	3.413	7.818	2.291	22

B) Németország:

	Taglétszám		Csökkenés	
	a mozgósítás előtti időpontban	aug. 31-én	abszolút számokban	százalékban
Allgemeine Ortskrankenkasse der Stadt Berlin	466.623	335.152	131.471	29
Allgemeine Ortskrankenkasse Strassburg ...	46.000	28.000	18.000	39
Stuttgarter Ortskrankenkassen ...	141.000	112.000	29.000	20
Allgemeine Ortskrankenkasse München ...	186.000	148.000	38.000	20
Allgemeine Ortskrankenkasse für die Stadt Leipzig ...	208.810	163.288	45.522	22
Allgemeine Ortskrankenkasse für Dresden ...	159.201	118.956	40.245	25
Allgemeine Ortskrankenkasse Frankfurt a/M. ...	—	—	25.000	—
Allgemeine Ortskrankenkasse Chemnitz ...	—	—	31.000	—

Az ausztriai pénztárak közül az »Allgemeine Arbeiter Kranken- und Unterstützungskasse in Wien« taglétszáma a mozgósítás óta 23.130 taggal, vagyis a taglétszám 14 százalékkal csökkent.

A taglétszámcsökkenés arányainak kiszámításánál az össztáglétszámot vettük mindenütt tekintetbe, ami azt jelenti, hogy még nagyobb volna a csökkenési arányszám, ha a számításokat a férfitagok számához viszonyítottuk volna; jóllehet, hogy a legtöbb pénztárnál a nőnemű tagok száma is lepadt a különböző üzemek megszűnése folytán.

Lássuk most már, hogy ezzel szemben miképp alakultak a keresetképtelen betegek számai az alábbi pénztáraknál:

A) Magyarország:

	A mozgósítást		Csökkenés	
	megelőző időben	követő időben	abszolút számban	százalékban
Budapesti ker. pénztár	4.024	2.685	1.339	33
Aradi »	213	116	97	45
Debreczeni »	259	135	124	48
Győri »	270	198	72	27
Komáromi »	277	116	161	58
Nagyvárad »	358	152	206	59
Pécsi »	222	108	114	51
Soproni »	320	220	100	31
Szombathelyi »	200	150	50	25
Ujvidéki »	151	83	68	45
Váczi »	98	61	37	38

A németországi pénztárak közül csak 2 pénztár közlését ismerjük a keresetképtelen betegek számának csökkenését illetően abszolút számokban; és pedig az »Allgemeine Ortskrankenkasse der Stadt Berlin« 23.783 beteget számláló állománya a mozgósítás alatt 11.790-re csökkent, ami 50%-os apadásnak felel meg, míg az »Allgemeine Ortskrankenkasse für Dresden« jelentése szerint a beteglétszám 4.462-ről 2.349-re apadt, vagyis 47%-kal redukálódott a mozgósítás óta.

A többi németországi pénztárak közül az átlagos taglétszámhoz viszonyított arányokban,

a Stuttgarter Ortskrankenkassen beteglétszáma 3'7⁰/₀-ról 3'2⁰/₀-ra;

az Allgemeine Ortskrankenkasse für die Stadt

Leipzig beteglétszáma 4'8⁰/₀-ról 3'7⁰/₀-ra;

az Allgemeine Ortskrankenkasse Frankfurt a/M.

beteglétszáma 3'7⁰/₀-ról 2'5⁰/₀-ra

csökkent a mozgósítás elrendelése óta.

Az ausztriai pénztárak közül az »Allgemeine Arbeiter Kranken- und Unterstützungskasse in Wien« keresetképtelen betegek száma a mozgósítás óta 3.291-ről 1.507-re apadt, ami 54%-os csökkenést jelent.

Ha már most egybehasonlítjuk a taglétszámcsökkenés arányát a beteglétszámcsökkenés arányával, a következő képet nyerjük:

A) Magyarország.

	Taglét- szám csök- kenése száza- lékok- ban	Beteg- létszám csök- kenése száza- lékok- ban		Taglét- szám csök- kenése száza- lékok- ban	Beteg- létszám csök- kenése száza- lékok- ban
Budapesti ker. pénztár	29	33	Nagyvárad ker. pénztár	52	59
Aradi » »	30	45	Pécsi » »	53	51
Debreczeni » »	31	48	Soproni » »	35	31
Győri » »	18	27	Szombathelyi kerületi pénztár	28	25
Komáromi » »	55	58	Újvidéki	33	45
Nagybecskereki kerü- leti pénztár	26	?	Váczi	22	38

B) Németország.

1. Allgemeine Ortskran- kenkasse der Stadt Berlin	29	50	6. Allgemeine Ortskran- kenkasse für Dresden	25	47
---	----	----	---	----	----

C) Ausztria.

	Taglétszám csökkenése száza- lékokban	Beteg- létszám csökkenése száza- lékokban
Allgemeine Arbeiter Kranken- u. Unterstützungskasse in Wien	14	54

Nagyon természetes, hogy a taglétszám és a keresetképtelen betegek számában történt csökkenések a pénztárak által folyósított segélyezési kiadásokban is lényeges változásokat idéztek elő. Erre nézve a következő adatok nyújtanak tájékozást:

A) Magyarország.

	Kifizetett segélyek összege a mozgósítás előtti időben hetenkint	a mozgósítás utáni időben átlag K-ban	Csökkenés K-ban százalékb.
Budapesti ker. pénztár	93.212.—	61.187.—	32.025.— 34
Aradi » »	2.647.—	1.508.—	1.139.— 44
Debreczeni » »	1.927.—	1.157.—	770.— 39
Komáromi » »	1.176.—	1.150.—	26.— 2
Nagybecskereki » »	1.004.—	542.—	462.— 46
Nagyvárad ker. pénztár	3.652.—	2.002.—	1.650.— 45
Pécsi » »	2.228.—	1.100.—	1.128.— 50
Soproni » »	1.855.—	1.119.—	736.— 39
Szombathelyi » »	1.500.—	1.241.—	259.— 17
Újvidéki » »	1.764.—	915.—	849.— 48
Váczi » »	1.062.—	650.—	412.— 37

B) Németország.

	Kifizetett segélyek összege a mozgósítás előtti időben hetenkint	a mozgósítás utáni időben átlag M-ban	Csökkenés M-ban százalékb.
Allgemeine Ortskrankenkasse der Stadt Berlin	225.000.—	182.500.—	42.500.— 19
Allgemeine Ortskrankenkasse Strassburg	20.000.—	12.000.—	8.000.— 40
Stuttgarter Ortskrankenkassen	45.000.—	38.000.—	7.000.— 16
Allgemeine Ortskrankenkasse für die Stadt Leipzig	92.241.—	75.087.—	17.154.— 18
Allgemeine Ortskrankenkasse für Dresden	53.949.—	40.439.—	13.510.— 25
Allgemeine Ortskrankenkasse Frankfurt a/M.	58.700.—	38.900.—	19.800.— 33
Allgemeine Ortskrankenkasse Chemnitz	31.500.—	19.500.—	12.000.— 38

C) Ausztria.

	Kifizetett segélyek összege		Csökkenés	
	a mozgósítás előtti időben hetenkint átlag K-ban	a mozgósítás utáni időben K-ban	K-ban	százalékban
Allgemeine Arbeiter Kranken- und Unterstützungskasse in Wien ---	43.627	19.415	24.212	55

Érdekes adatokat mutat az alábbi összeállítás, amely a tagjárulékokból eredő bevételeket tünteti fel és pedig a háborús állapotok alatti eredményt az előző állapotban elért eredményekkel egybehasonlítva.

	A mozgósítás előtti járulé- bevétel havi átlaga K-ban	Augusztus havi járulékbéve- tél K-ban	Csökkenés (emelkedés +)	
			abszolút szá- mokban (K-ban)	százalé- kokban
Budapesti ker. pénztár ---	767.835	460.147	307.688	40
Debreczeni » ---	25.894	21.814	4.080	16
Győri » ---	27.619	26.303	1.316	5
Komáromi » ---	25.058	26.651	+ 1.593	+ 6
Nagybecskereki ker. pénztár ---	25.672	13.234	12.438	49
Nagyvárad	44.022	24.822	19.200	44
Pécsi »	22.475	28.184	+ 5.709	+ 26
Soproni »	29.639	14.566	15.073	51
Szombathelyi »	21.340	14.578	6.762	31
Ujvidéki »	18.154	12.042	6.112	39
Váczi »	13.812	12.716	1.096	8

Fenti adatok szerint vannak pénztárak, ahol a járulékbévelet a háborús állapotok alatt kedvezőbb volt, mint azelőtt.

A járulékbéveletre nézve Ausztriából és Németországból egyaránt azt jelentik, hogy a munkaadók fizetési készsége csökkent s halasztást nagyobb mérvben kérnek, mint azelőtt. Egyedül a *dresdeni* pénztár közli, hogy a járulékok befizetése most is pontosan történik, hátralék nincs.

Biztosítástudományi kongresszus. A biztosítástudományi kongresszusok nemzetközi bizottsága még a múlt év júniusában Brüsszelben tartott igazgatótanács ülésen elhatározta, hogy a legközelebbi kongresszust 1915-ben Szentpétervárott tartják meg. Az igazgatótanács már akkor meg is állapította a kongresszus programját. Az európai háborúra való tekintettel a kongresszust 1916. évre halasztották s akkor Svajcban tartják meg.

Nemzetközi kongresszusok elhalasztása. A folyó évi szeptember há-
vára több nemzetközi kongresszus volt egybehiva és előkészítve. Szeptember 3-ra a *Nemzetközi Diplomáciai Munkásvédelmi Konferencia* hivatott egybe. A *Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete* szeptember hó 14-től 17-re Bernbe hívta össze VIII. küldöttközgyűlését. Szeptember hó 21-től 26-ig Bécsben akarták megtartani a *III. Iparegészségügyi Kongresszust*, amelyre a kulturvilág minden államából már több száz delegátus jelentkezett. Ugyanerre az időre esett volna a *Nemzetközi Szociális Biztosítási Konferencia Párisban*, amely jubiláris, tehát ünnepélyes jellegűnek készült s amelynek referátumai közvetlenül a háború kitörése előtt jelentek meg. Közvetlenül ezt megelőzőleg ugyancsak Párisban készült ülést tartani a *Munkanélküliség Elleni Küzdelem Nemzetközi Egyesületének* igazgatótanácsa is.

Mindezeket a kongresszusokat a háború kitörése folytán el kellett halasztani.

A VI. osztrák betegsegélyező pénztári kongresszust tudvalevőleg augusztus 1-től 4-ig terjedő időben Bécsben akarták megtartani egy munkásbiztosítási kiállítással kapcsolatban. A kiállításnak az lett volna a célja, hogy az osztrák betegsegélyezés 25 éves jubileuma alkalmával szemléltetően mutassa be, hogy a munkások által kormányzott betegsegélyező pénztárak a 25 év alatt mily közhasznú és áldásos működést fejtettek ki. A háború kitörése folytán úgy a kongresszust, mint a kiállítást bizonytalan időre elhalasztották.

Rokkant és aggkori biztosítás Magyarországon? Egyik budapesti napilap hosszabban foglalkozott a munkásbiztosító pénztáraknak a háború kitörése által okozott válságával és megállapítja, hogy az existenciájában fenyegetett budapesti pénztár nagy eréllyel fogott hozzá a szanálási akcióhoz, amely kielégítő eredménnyel járt. Ezzel kapcsolatban azt az öröndetes hírt adja hírül, hogy illetékes helyen a háború lezajlása után igen fontos szerepet szántak a pénztáraknak a *rokkantak segélyezésénél*.

Nem tudjuk, hol szerezte e lap az értesülését, s így nem állapíthatjuk meg azt sem, vajjon tényleg foglalkoznak-e illetékes helyen azzal a gondolattal, hogy *a munkásbiztosítás reformja és kiépítése csakis az aggkori és rokkantbiztosítás megteremtésével válhatik tökéletessé*.

Az Országos Pénztár és a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár a sebesültekért. Az Országos Pénztár a sebesült katonák ápolására a Vörös-kereszt egyletnek átengette a pestujhelyi munkáskórházát. A kórházban mintegy 250 sebesült katonára nyer gyógykezelést. A budapesti kerületi pénztár igazgatósága sebesültek ápolására átadta szentendrei üdülőházát minden felszereléssel. Itt ezidőszent 27 sebesült katonát ápolnak. A katonák ételmezéséről és ellátásáról a városi tanács útján a Vöröskereszt gondoskodik. Ugyancsak átadta a budapesti pénztár a Köztemető-út 19. sz. a. új székházában az ambulatóriumi és összes nélkülözhető irodai helyiségeit, amelyekben *1.000 ágyas hadikórházat* rendeztek be. E hadikórházban a betegek orvosi kezelését a pénztár főorvosának vezetése mellett a pénztár orvosai díjtalanul vállalták.

A munkásbiztosító pénztárak a sebesültekért. A kerületi munkásbiztosító- és vállalati betegsegélyző pénztárak igyekeznek kivenni részüket abból a társadalmi akcióból, amely a háborúban megsebesült katonák ellátását célozza. A pancsovai kerületi pénztár tisztviselőikara 120 ágyas kórházat rendezett be ambulatóriummal és fürdőszobával felszerelve, a Magyar textilipar r.-t. Rózsahegy-fonógyár gyárai vállalati betegsegélyző pénztár a pénztárt fentartó munkaadó-vállalat költségén 100 ágyas tábort kórházat, a Wein Károly és társai késmárki szövőgyár-telepe vállalati betegsegélyző pénztárát fentartó munkaadó cég pedig saját költségén 50 ágyas kórházat rendezett be. Állami Munkásbiztosítási Hivatal a pénztár vezetőségének, tisztviselői karának és orvosainak hazafias buzgal-mukért mind a három esetben köszönetét és elismerését nyilvánította. A szolnoki pénztári orvosok oly módon adtak áldozatkészségükről tanuságot, hogy 1914. évi szeptember hó 1-től kezdődőleg a háború tartamára, illetőleg addig, amíg a pénztár szolnoki tagjainak száma közvetlenül a mozgósítás előtt volt létszámot újból el nem éri, a pénztártól járó illetmények 25%-áról lemondottak.

Hadbavonult pénztári alkalmazottak illetménye. A munkásbiztosító pénztári alkalmazottak közül is jelentékeny számban vonultak be a katonasághoz. A pénztárak anyagi helyzetükhöz képest igyekeznek a hadbavonult alkalmazottak állásukban megtartani és illetményüket folyósítani. A hadbavonult napidíjasok részére a budapesti kerületi pénztár két heti, a nős napidíjasok részére négy heti illetményt folyósított. A rendszeresített alkalmazottak illetményére vonatkozólag a pénztár igazgatósága azt a rendelkezést léptette életbe, amely az Országos Pénztár alkalmazottaira érvényes és amely rendelkezés szerint kapják fizetésüket a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult állami és vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák. Az ide vonatkozó rendelkezést az 1914. évi 6.233/M. E. sz. kormányrendelet szabályozza. A rendelet szerint a mozgósítás folytán bevonult állami és vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák a tényleges katonai szolgálat tartama alatt csak fizetés természetével bíró illetményüket, lakáspénzüket tarthatják meg.

Pénztári alkalmazottak felmentése a katonai szolgálat alól. A népfelkelésről szóló 1886. évi XX. t.-c. 2. §-a módot ad arra, hogy a pénztári tisztviselők — amennyiben a szolgálatuk szorosán összefügg az intézmény fentartásával — felmentést nyerjenek a mozgósítási rendelkezés alól. A budapesti kerületi munkásbiztosító pénztár előterjesztést tett az Országos Pénztárhoz és kérte a katonai szolgálat alól való mentesség kieszközlését. Az Országos Pénztár a szolgálati utat betartva, a kérelmet az Állami Munkásbiztosítási Hivatalhoz terjesztette fel. A hivatal leiratban közölte az Országos Pénztár vezetőségével, hogy a kérelmet nem terjeszti a kereskedelemügyi miniszterhez, mert ily irányú kérelem teljesítésére a miniszter leirata értelmében kilátás nincsen.

A gyógyszerárak emelése. A »Gyógyszerészi Értesítő« írja: A Magyarországi Gyógyszerész Egyesület megtette illetékes helyen a szükséges lépéseket aziránt, hogy a hivatalos taxa ártételei a kereskedelmi áraknak megfelelően módosíttassanak. A lépések részben eredményre is vezettek. Az eredmény egyelőre abban nyilvánul meg, hogy a taxakészítő bizottság legközelebb megkezdi üléseit az árszabvány átdolgozására. A bizottság előterjesztése alapján még újév előtt megjelenik a hivatalos árszabvány új függeléke, amely az új esztendővel válik kötelezővé. A függelékben a megdrágult gyógyszerek árát megfelelően föl fogják emelni, azt azonban, hogy a munkadíjtételek is emeltessenek, illetékes helyen ezúttal nem sikerült kieszközölni.

Új évtől kezdve tehát a munkásbiztosítás újabb terheket lesz kénytelen viselni e téren is.

»**A háború és a munkásbiztosítás**« cím alatt dr. Balkányi Kálmán cikket *) írt, amelyben ismerteti azokat a nehézségeket, amelyekkel a magyar munkásbiztosításnak a háború folytán meg kell küzdenie. Annak a meggyőződésnek ad kifejezést, hogy a kormánynak anyagi eszközöket kell szükség esetén a pénztárak rendelkezésére bocsátani, hogy azok a háború alatt kötelezettségeinek megfelelhessenek. Az a körülmény, hogy a pénztárak válsága nem a háború kitörésével kezdődött, nem lehet ok a segítség megtagadására, a kormánynak módjában lesz a munkásbiztosítás szervezeti bajait a háború után megszüntetni. Óva int attól, hogy az autonómiát egész általánosságban hatályon kívül helyezzék. Szerinte erre még a mostani kivételes állapotok között sincsen szükség, sőt a két érdekelttség közvetlen befolyása termékenyítőleg fog hatni az intézményre azokban a nehéz időkben, amelyeknek még előtte vagyunk. Ellenben cikkíró is helyesnek tartaná, ha a kormány a folyósítandó segélyösszeg helyes felhasználása érdekében a háború idejére szervezeti változtatásokat akarna életbeléptetni. »Erre busás tér nyílik azoknál a kerületi pénztáraknál, amelyeknek gazdálkodása a munkásbiztosítás mai válságos helyzetét előidézte. Ezen a ponton a beavatkozás nemcsak a munkásbiztosítás momentán csődjének elkerülése érdekében engedhető meg, de haszonnal járhat a jövő fejlődés érdekében is.«

Amint látjuk, a mindvégig tárgyilagos cikk burkoltan felhívja a kormányt, hogy egyes pénztárak autonómiáját szüntesse meg. Ugy látszik, hogy a cikk tendenciája ebben foglalható össze. A cikkíró felfogása tehát az, hogy Magyarországon a munkásbiztosítás bajait egynéhány kerületi pénztár deficités gazdálkodása okozta. Hogy a deficit minek a következménye, azt nem kutatja, mert szerinte e pénztárak autonómiájának felfüggesztésével derül csak ki a nagy titok, »hol rejlett a hiba: nagyobb centralizáció kell-e a magyar munkásbiztosításban, avagy már az eddigi is sok volt«.

A balesetbiztosítási járulékok behajtása miatt emel panaszt a Magyar Kereskedők Lapja-nak egyik olvasója. Panaszkodik, hogy most, amidőn a vállalkozó egyéni megélhetése forog kockán, amikor az építkezés teljesen szünetel s amikor az építési vállalkozó a saját tőkéjéből táplálkozik, »előáll az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztár és ezekre menő balesetjárulékaikért végrehajtást vezetett«. A panaszos szerint elég gondot okoz a vállalkozóknak az adó előteremtése, azt azonban örömmel fizetik, mert »hazafiui célt szolgál?« »De a felháborodásnak egész erejével tiltakoznak az ellen, hogy a munkásbiztosító érdekében most végrehajtásokkal kínozzanak.« Megszoktuk már, hogy a vállalkozók minden alkalmat és minden időt megragadjanak, hogy hangosan kiáltsák a munkásbiztosító pénztárak ellen irányuló panaszait. Békés időben hasonló felszólalások fölött napirendre térünk, most azonban indokoltnak találjuk az esetet a megírásra. Indokoltnak találjuk, mert Magyarországon a háborút egyes vállalkozók csupán alkalomnak tartják a fizetés alól való szabadulásra. Akkor, amikor Németországban a járulékok felemelését a törvényhozás kimondotta, amikor Ausztriában és Boszniában a járulékok behajtását kormányhatóságilag elrendelték — nálunk egyesek a nemfizetéssel óhajtanak »hazafiui célt szolgálni«.

»**A munkásbiztosító pénztárak pénzt kérnek.**« A munkaadói érdekelttségnek egyik hivatalos lapja fönti című közleményében szóvá teszi a pénztárak azon eljárását, hogy törvényes kötelességeik teljesítésének biztosítása végett a kormánytól segítséget kértek. A pénztárak e kérelmével szembeállítja a lap a Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíjegyületének eljárását. Ez utóbbi egyesület ugyanis a háborúveszély első perceiben sietett a kormányhoz s

*) Pester Lloyd 1914. szeptember 13. Magyarul megjelent a Magyar Iparban.

felajánlotta 1 millió korona névértékű állampapír vásárlását. »Amilyen szomorú, sötét kép az első, — mondja a közlemény — olyan nemes, lélekemelő a másik.«

Nem csodálkozunk, ha a munkaadók egyik nagy szervezetének hivatalos lapja ezt az alkalmat is arra használja fel, hogy a munkásbiztosító pénztárakat támadja. Azonban annyi tájékozottságot mégis elvárhatnánk, hogy különbséget tegyen a betegek segélyezésével foglalkozó munkásbiztosító pénztárak és rokkantak segélyezésével foglalkozó magánegyesület között. Nem is sok tájékozottság kell annak megállapítására, hogy a munkásbiztosító pénztárak tagjai munkábalépésük pillanatától kezdve igénybe vehetik a pénztár minden szolgáltatását, anélkül, hogy egy fillér járulékot is fizetnének. A járulékokat legjobb esetben 6—8 hét után kapja meg a pénztár, ha ugyan egyáltalán megkapja. A rokkantsegélyző egyesület pedig működésének első tíz évében egy fillér segélyt sem fizetett ki, a tagok pontosan fizetik járulékaikat, mert különben tagságukat elvesztik, és csak tíz év után kezdte meg a tulajdonképpeni rokkantsegélyezést, a dolog természeténél fogva persze csak nagyon kis mértékben. Ennek az egyesületnek eddigi működése nem is állhatott másból, mint vagyongyűjtésből s így igen könnyen helyezhette pénzkészletét állampapírokba.

A munkaadók e lapja közölhette volna egyidejűleg azt is, hogy a munkásbiztosító pénztári tisztviselők nyugdíjalapjának több millióra menő vagyona s az Országos Pénztár kezelésében levő többi alap mind magyar értékekben van elhelyezve, anélkül, hogy szükségesnek tartották volna ezt a körülményt a kormánynak külön bejelenteni s a nyilvánosság előtt e magától értetődő eljárást, mint hazafias cselekedetet feltüntetni. E helyett az Egyesület biztosított tagjai, a közvélemény, de bizonyára a kormány is sokkal szívesebben látta volna, ha e nagy vagyonú rokkantegyesület működését nem meríti ki vagyongyűjtésben, hanem vagyonát oly hasznos beruházásokra fordítaná, amelyek tagjai egészségügyének előnyére válhatnának s amelyek alkalmasak lennének a rokkantság megelőzésére. Az ily működés hasznosabb, a közérdekre is előnyösebb és szerintünk hazafiasabb is.

A boszniai munkásbiztosítás válsága. A háborús helyzet válságba sodorta a néhány esztendő óta szép eredménnyel működő boszniai munkásbiztosító pénztárakat is. Hogy ezek teljes összeomlását elkerülje, a tartományi kormány az eddigi alapszabályokat hatályon kívül helyezte s a háború tartamára különleges intézkedéseket tett. Ezek szerint csakis súlyos és teljes munkaképtelenséggel járó betegségek esetén jár a tagnak segítség. A közigazgatási hatóságokat külön rendeletben utasítja a tartományi kormány, hogy a járulékokat a legsürgősebben és igen erélyesen hajtsák be, mert csakis ilyenképpen remélhető a fenyegető válság elhárítása.

A hadbavonultak betegsegélyezési tagságának önkéntes fizetés útján való fentartása érdekében Németország különböző helyein akció indult meg. Figyelemre méltó ezek között a gerai textiliparosok munkája, akik az összes bevonult alkalmazottaik biztosítását fentartották ugyanabban a bérosztályban, amelyben bevonulásuk előtt biztosítva voltak. Az összes járulékokat az illető munkaadók fizetik.

Liegnitz szászországi város pedig az összes bevonultak betegsegélyző járulékait a város pénztárából fizeti. Hasonló határozatot hozott *Leipzig* város is, azzal az eltéréssel, hogy csak a családos pénztári tagok tagságát tartja fenn, még pedig tekintet nélkül arra, hogy az illetők a város területén dolgoztak-e, hacsak ott laktak. Ugyancsak fentartja a város azoknak a tagságát is, akik a bevonulás előtt is önkéntes tagjai voltak a pénztárnak. Mindkét kategóriában azonban csak a legalacsonyabb osztály szerinti járulékokat fizeti a város. A leipzig kerületi kapitányság hasonló intézkedésre utasította a hatósága alá tartozó községeket is.

A breslauer munkásbiztosítási hivatal hasonló eljárásra hívja fel a kerületébe tartozó munkaadókat. Breslau város egyébként a saját üzemeinek bevonult alkalmazottai után szintén fizeti a járulékokat.

Akció a munkanélküliség ellen. A »Reichskommission« az érdekelt testületeket és illetékes hatóságokat megkereste, hogy a munkanélküliség leküzdésére megfelelő intézkedéseket tegyenek. A pénztárak ugyanis adatokat gyűjtöttek annak bizonyítására, hogy a munkaadók nagyon sokszor minden ok nélkül korlátozták, vagy szüntették be üzemeiket. Ennek az akciónak eredménye annyi-

ban már is volt, hogy illetékes körök komolyan foglalkoztak azokkal a rendszabályokkal, amelyek segítségével az ipari vállalatokat üzemük folytatására képessé lehet tenni.

Pénztári tisztviselők felmentése hadi kötelezettség alól. Az osztrák honvédelemügyi miniszter a betegsegélyező pénztárak kérésére mindazokat a tisztviselőket felmentette a hadba vonulás kötelezettsége alól, akiket a pénztárak kértek, azért, hogy a betegsegélyező pénztár működése zavart, vagy fennakadást ne szenvedjen. (Magyarországon tudvalevőleg a pénztárakat ezirányú kérésükkel elutasították.)

A német munkásbiztosítás és a háború. A német szociális biztosítás gazdasági jelentőségét és rendkívüli haladását élénken illusztrálják a következő szám adatok:

A betegségi-, baleset-, rokkant- és hátramaradottak biztosításában naponta 2 millió márka fizettetik ki kártalanítások fejében. 1885—1912-ig a betegsegélyező pénztárak 105·4 millió betegségi esetben nyújtottak segélyt és 5·18 milliárdon felüli összeget fordítottak betegsegélyezési költségekre. A Berufsgenossenschaftok ugyanezen időben 2·1 milliárd márkát fizettek baleseti sérülteknek stb. kártalanításként és 176 millió márkát gyógykezelési költségekre. Ehhez járul még kereken 25 millió márka a balesetelhárítás céljaira. Az országos biztosító pénztárak (a rokkantbiztosítás szervei) 1912-ig járadékként 2·3 milliárd márkát fizettek. Évi kiadásuk 26 millió márka.

A rokkantbiztosítási intézetek tüdőbeteg-gyógyintézeteikben évenként több mint 50.000 tuberkulótikus kezelnek, 1897-től 1913-ig 175 millió márkát fordítottak a tuberkulózis elleni küzdelemre. Vagyonuk ezidő szerint körülbelül 2 milliárd márka, amely nagyrészen a népegészség és népjólét céljaira gyümölcsozik. Ezen tőkéből 1913. év végéig 562 millió bocsátott rendelkezésre általános népjóléti célokra, lakásépítési célokra pedig 482·6 millió márka.

Kétségtelen, hogy a szociális biztosítás hatalmas szervezetének a népegészségügy és a munkásság helyzetének általános javítására nagy befolyása van. Rendkívül kedvező irányban befolyásolta tehát a német nemzet harcképességét is.

A szociális biztosítás szervei a háborús viszonyok dacára is zavartalanul folytatják működésüket. A betegsegélyező pénztárak szolgáltatásainak csekély mérvű korlátozásától eltekintve, a biztosítottak igényei egyebekben változatlanul kielégíttetnek. A háború által teremtett új szükségleteknek a szociális biztosítás szervei minden irányban igyekeznek megfelelni. A mozgósítás után azonnal rendelkezésre bocsátották mintaszerűen berendezett kórházaikat, üdülőtelepeiket és néhány tüdőbeteggyógyító-telepet sok ezer ágygyal a sebesültek használatára. A birodalmi biztosítási hivatal ez irányban már 1914. évi augusztus hó 3-án II. 5.151.

I. 9.726. számú rendeletével intézkedett. A biztosítás teherviselői összes felesleges készpénzüket átutalták a birodalmi bankhoz és ezzel a pénzügyi készültséget erősítették. Ezen intézkedés a birodalmi biztosítási hivatal 1914. évi augusztus hó 5-én kelt II. 5.187. sz. rendeletén alapszik.

Az országos biztosító intézetekhez 1914. évi augusztus hó 3-án II. 5.138. sz. alatt körrendeletet intézett, amely szerint a Reichsversicherungsordnung 1274. §-a alapján a Vöröskeresztnek a betegsegélyezés, járványok megakadályozása stb. céljára szükséges intézkedésekre 10.000 márkáig terjedő összeget bocsássanak rendelkezésre. Nagyobb összegek rendelkezésre bocsátásánál a Reichsversicherungsamt jóváhagyása kérendő ki. Az országos biztosító intézetek tényleg mint első hozzájárulást, 400.000 márkán felüli összeget bocsátottak a Vöröskereszt rendelkezésére. A Reichsversicherungsordnung 1274. §-a ugyanis megengedi, hogy az országos biztosító-intézetek a birodalmi biztosítási hivatal jóváhagyásával olyan intézkedések céljaira bocsássanak anyagi eszközöket rendelkezésre, amelyek a rokkantságot elhárítani és a biztosításra kötelezett lakosság egészségügyi viszonyait javítani alkalmasak. Ugyanezt az intézkedést tartalmazza a törvény a betegsegélyező pénztárakra, itt azonban ez intézkedésnek nincs nagy jelentőségük, mert a pénztáraknak szolgáltatásaik céljaira van szükség anyagi erejükre. Minthogy azonban a balesetbiztosításra és az alkalmazottak biztosítására nézve ilyen intézkedés hiányzik, ezen biztosítási ágak vagyona ilyen célokra, így tehát közvetve háborús célokra, nem bocsátható rendelkezésre. Ezeknek az intézményeknek csak az van módjukban, hogy a hadikölcsön jegyzésében részt vegyenek, a biztosító-

intézeteknek ellenben a birodalmi biztosítási hivatal megengedte, hogy az említett feladatok megvalósítására vagyonuk 5%-ig bocsáthassanak anyagi eszközöket rendelkezésre. Így tehát ezen hozzájárulás összege — ez intézetek vagyona 2 milliárd márka — 100 millió márkát érhet el. Ez intézetek feladatuknak tekintik a háború által okozott munkanélküliség elleni küzdelmet is, amely szervesen belekapcsolódik a betegségek és rokkantság elhárítására irányuló küzdelembe.

A német munkásbiztosítás vagyona és a hadikölcsön. A Reichsversicherungsamt 1914. szeptember 12-én I. 11.095. szám alatt a balesetbiztosítás, szeptember 13-án II. 5.816. szám alatt a rokkant- és hátramaradottak biztosítása szerveihez intézett rendeleteiben közölte, hogy a hadikölcsönök jegyzésében e szervek túlmehetnek a régebben megállapított határon. E határ szerint t. i. olyan mérvben lombardírozhatók a tulajdont képező értékpapírok, hogy a lombard a normális állapot helyreálltát követő két év alatt visszatéríthető. A szervek tehát a hadikölcsön jegyzésénél e határon is túlmehetnek.

A németországi központi munkástitkárság a háború folytán felmerült munkásbiztosítási jogkérdésekről. A központi munkástitkárság számos hozzáintézett kérdésre a következő érdekes választ adta egyes, a háborúval kapcsolatban felmerült munkásbiztosítási jogkérdésekre:

1. A Reichsversicherungsordnung 214. §-a alkalmazást nyer a bevonultakra nézve is, mert a katonák zsoldja nem tekinthető keresetnek.
2. Az önkéntes tagság megszerzése ajánlandó. Ott, ahol csak arra kellene szolgálnia, hogy a bevonultaknak a hadból való visszatérés után tagságuk folytatását biztosítsa, elégséges a bejelentés és egyszeri járulékfizetés.
3. Ott, ahol az önkéntes tagság fentartatik, a betegsegélyző pénztáraknak a bevonultak részére betegség esetén táppénzt és esetleg a hátramaradottaknak temetkezési segítyt kell fizetniök. Ugyanez az eset külföldön történő betegségi vagy halálesetknél.
4. Olyan bevonultaknak, akikre a 214. §. alkalmazandó, táppénz- és temetkezési segíty fizetendő. Az igény ellenben, nézetünk szerint, csak a belföldön megbetegedetteket illeti meg.
5. A hadvezetőség által alkalmazott sáncmunkások, betegség, rokkantság és baleset esetére biztosítandók. A biztosítás kiterjed az ellenséges csapatok által okozott sebesülésekre is.
6. A sáncmunkásoknak a külföldön végzett munkái is biztosítási kötelezettség alá esnek, mert ez a belföldi üzemi tevékenység folytatásának tekinthető. Ugyanez áll más munkásokra is, akik külföldre küldetnek a hadvezetőség akcióinak támogatása céljából, mint például a német vezetés alatt álló belga fegyver- és lőszergyárakban.

A mezőgazdaságnál ideiglenesen alkalmazottak baleseti védelme ügyében a Berlin melletti Teltow kerület közigazgatásának főnöke igen figyelemre méltó hirdetményt bocsátott ki. A hirdetmény utal arra, hogy a rendkívüli viszonyok miatt a mezőgazdaságnál most nagyon sok olyan munkás dolgozik, kinek nincs meg az illető munkában a kellő gyakorlata. Ezért az üzemtulajdonosok most fokozott mértékben kötelesek a balesetvédelemre vonatkozó összes rendelkezéseket szigorúan betartani, hogy a munkások testi épségét és egészségét megóvják.

— * —

Hatáskör megállapítása. A Hatásköri Bíróság 1914. évi 45. számú határozatában kimondotta, hogy balesetbiztosítási járulék tekintetében felmerülő vitás kérdések eldöntése tekintet nélkül arra, hogy követelés vagy visszakövetelés-e a vitás kérdés tárgya, nem a rendes bíróság, hanem a m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal hatáskörébe tartozik.

Biztosítási kötelezettség. A javítóintézeti házi cseléd az 1907: XIX. t.-c. 1. §-ának 13. pontja alapján betegség esetére való biztosítási kötelezettség alá esik, hacsak az idézett törvénycikk 10. §-a értelmében illetményeinek betegség esetére legalább 20 hétre szolgálati rendtartás útján való biztosításával a biztosítási kötelezettség köréből ki nem vonott. (K. M. 1914. évi június 8-án kelt 36.774/VI. D. sz.) — A szabadalmi ügyvivő irodák alkalmazottjai az 1907: XIX. t.-c. 1. §-ának 2. pontja alapján betegség esetére biztosítási kötelezettség alá esnek. (K. M. 1914/VII. 20-án 50.418/VI. D. sz.) — Mezőgazdasági cselédek még

akkor sem esnek az 1907: XIX. t.-c.-ben szabályozott betegség és baleset esetére való biztosítási kötelezettség alá, ha az illető gazdaság számára ipari munkát teljesítenek. (K. M. 1914/VI. 22-én 34.395/VI. D.) — A kir. kulturmérnöki hivatal vezetése alatt egyesek és érdekeltségek terhére házi kezelésben végzett munkálatoknál alkalmazottak nem esnek az 1907: XIX. t.-c. rendelkezései alá. (K. M. 1914/VI. 25-én 44.381. D. sz.) — A házi ipar körében alkalmazottak nem esnek betegségi biztosítási kötelezettség alá. (K. M. 1914/VII. 1-én 37.099/VI. D. sz.) — A vármegyei útbiztosok és útkaparók, ha a nyugdíjintézmény tagjai és a nyugdíjintézmény a törvényes baleseti kártalanításnak megfelelő nyugdíjellátást biztosít, a balesetbiztosítási kötelezettség alól mentesülnek. (K. M. 1914. évi 45.649/VI. D. szám.)

Kihágási bíraskodás. Az a munkaadó, aki a munkásbiztosító pénztár kiküldötteinek helyszini eljárását megakadályozza azzal, hogy a helyszini eljárás napján, bár arról értesült, az üzemből távol van és nem gondoskodik olyan megbizottról, aki a kiküldött pénztári közegnek a szükséges felvilágosítást megadja, az 1907 évi XIX. t.-cikk 20. §-ába ütköző kihágást követ el. (K. M. 1914. évi 47.324/VI. D. sz.)

Autonómia-föloszlatás. A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal a pancsovai kerületi pénztár igazgatóságát és felügyelő-bizottságát föloszlatta s a pénztár adminisztrációjának ideiglenes vezetésével további intézkedésig Heitzmann Pétert, a pénztár ügyvezető igazgatóját bízta meg. Ez az első eset, amidőn az Állami Hivatal az autonómia által választott pénztári alkalmazottat bízta meg a felfüggesztett pénztár ügykezelésének vezetésével.

A főváros intézkedése a pénztári járulékok biztosítása végett. A Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár előterjesztése alapján a székesfővárosi tanács foglalkozott azzal a kérdéssel, vajjon mi módon biztosíthatná a székesfőváros építkezéseit végző üzemekre kirótt munkásbiztosítási járulékok befizetését. A kérdés rendezését a fővárosi tanács szükségesnek találta, mert az 1907: XIX. t.-c. 46. §-a szerint, ha a pénztár követelése a vállalkozótól be nem hajtható, az esedékes biztosítási tartozásokért az építtető, illetőleg a munka megrendelője — tehát a székesfőváros építkezéseinél maga a székesfőváros közönsége szavatol. A C—52.046/914—XIII. tan. sz. határozat szerint a házilag végzett építkezéseknél a bejelentés kötelezettsége magát a székesfőváros közönségét terheli. A vállalatba adott építkezéseknél pedig, nehogy a székesfőváros közönségét nagyobb anyagi károsodás érhesse, a Tanács szükségesnek tartja, hogy az egyes vállalkozók kereseti, illetőleg vállalati járandóságainak a kiutalása és kifizetése alkalmával minden vállalkozótól megköveteltessék a munkásbiztosító pénztár nyilatkozatával annak igazolása, hogy az illető építkezés után a munkásbiztosító pénztárral szemben összes kötelezettségeinek eleget tett. Amennyiben valamely vállalkozó ezt nem igazolná, az esetben a kiutalásra kerülő kereseti, illetőleg vállalati járandóságból, a kereseti, illetőleg vállalati járandóság 6°/_o-ának megfelelő összeg a pénztár netáni követeléseinek a biztosítására mindaddig visszatartandó, amíg a vállalkozó nem igazolja azt, hogy a kérdéses építkezés után a pénztárral szemben kötelezettségeinek eleget tett.

Járulékok behajtása. A belügyi m. kir. miniszter 6.155/914. V—a. számú rendeletével utasította a vármegyei és városi törvényhatóságokat, hogy a munkásbetegségélyző és balesetbiztosító járulékok és díjak behajtása körül minden esetben a legnagyobb lelkiismeretességgel és soron kívül járjanak el. A miniszter e rendeletet július 20-án, tehát még a háborús állapot előtt bocsátotta ki. A háborús állapot óta ezen a téren semminemű intézkedés nem történt.

Az építtető szavatossága. A pozsonyi kir. tábla 1914. évi G. 123/3. sz. ítéletében kimondotta, hogy az iparszerűleg folytatott építési üzemeknél az építtető szavatol arra az esetre, ha a biztosítási tartozás a vállalkozótól be nem hajtható.

Baleset miatti kártérítés fejében járó járadék — nem lehet foglalás tárgya. A budapesti kir. tábla 1914. évi 2.448. P. számú ítélete szerint a baleset miatti kártérítés fejében járó és a jogosított személyére korlátozott tartási igény helyébe lépő járadék, nem lehet foglalásnak tárgya. Az ily járadék letiltásának és következményeinek hatálytalanítását a végrehajtást szenvedő, a végrehajtási eljárás bármely szakában kérheti.

A balesetet követő tíz hét számítása. Az 1907. évi XIX. t.-c. intézkedése értelmében az üzemi balesetből származó költségből az első tíz hétre eső költség a betegségélyezési számlát terheli. Minthogy a törvény nem nyújt tiszta képet arról, hogy a baleseti kártalanítást megelőző tíz hét a baleset napjától, vagy a balesetet követő naptól kezdve számíttassék-e, az Országos Pénztár szükségesnek tartotta e kérdés rendezését. A kiadott 1914. V. 438/1. sz. körrendelet oly irányítást ad, hogy az esetben, ha a baleset délelőtt történt, a tíz hét a baleset napjától, ha pedig a baleset délután történt, a balesetet követő naptól számítandó. Oly esetben azonban, ha a délután megsérült tag még aznap kórházba kerül, minthogy a kórház a felvétel napjára is felszámít ápolási költséget, a baleset napja tekintendő a táppénz szempontjából a megbetegedés első napjának.

Tanítási egyenérték beszámítása. Ismertettük már a munkásbiztosítási választott bíróságnak azt az ítéletét, amelyben a baleseti sérült tanonc keresete kiszámításánál a munkaadó által nyújtott tanításnak egyenértékét is szerepeltette. Közreadtuk a m. kir. Állam Munkásbiztosítási Hivatal által hozott ítéletet is, amelyben a Hivatal kimondotta, hogy a tanonc tanítási egyenértékének a baleseti kártalanításnál való beszámítása az 1907: XIX. t.-cikkel össze nem egyeztethető. (Munkásügyi Szemle IV. évf. 10. sz., 442. oldal.) A Hivatal bírói tanácsa újól foglalkozván a kérdéssel, 31. számú elvi határozatában ismételten arra az álláspontra helyezkedett, hogy a tanoncok kiképzésének és oktatásának pénzbeli egyenértékét baleseti kártalanításuk megállapításánál a beszámítható javadalmazás tényezőjeként elfogadni nem lehet. (1914. P. 230/2. sz.)

...	JOGGYAKORLAT	...
-----	---------------------	-----

BETEGSEGÉLYEZÉS.

Hadifoglyok biztosítási kötelezettsége.

*Az Országos Munkásbetegélyező és Balesetbiztosító Pénztár elnökségének
1914. évi október hó 8-án kelt 43.650/1914. sz. határozata.*

A hadifogoly sem betegség, sem balesetbiztosítási kötelezettség alá nem tartozik.

A törvény 1. §. 14. pontja szerint a katonai intézetekben és üzlettelepeknél alkalmazott katonák ki vannak véve a biztosítási kötelezettség alól általában. A hadifogoly pedig katonai fegyelem és rendelkezés alatt álló egyén. Ha tehát ily rendelkezés szerint a hadifogoly ipari, föld- vagy bármely munkát végez, semmiféle alkalmaztatási vagy munkaviszonyban nem áll, hanem egyszerűen katonai parancsot teljesít. Nem változtat ezen az a körülmény, hogy a munkáért fizetést vagy bért kap.

Az alkalmaztatási viszony hiányában a hadifogoly balesetbiztosítási kötelezettség alá sem vonható. Végeredményben a katonai kincstár rendelkezése alatt állván, baleset esetére 4.616/1910. sz. rendelet szerint is a törvény hatálya alól ki van vonva.

Temetkezési segélyigény elbírálása hadi szolgálatban meghalt pénztári tag után.

*A budapesti kerületi pénztár igazgatóságának 1914. évi október hó 1-én kelt
1914. E. V. II. 4.585/1. sz. határozata.*

Határozat: Az igazgatóság az igénylő kérelmét teljesíthetőnek nem találja.

Indokolás: P. J. 1913. évi április hó 2-től folyó évi július hó 25-ig tagja volt a pénztárnak. Július hó 26-án bevonult katonai szolgálatra, hol augusztus hó 13-án lórugás következtében meghalt. Az igazgatóság megállapítja, hogy az elhunyt tag eltemetetéséről a katonai hatóság gondoskodott, az igénylőnek az eltemetetés körül költsége nem merült fel, miért is igénylő a temetkezési segélyre igényt nem tarthat. De nem volna folyósítható az elhunyt után temetkezési segély az esetben sem, ha igénylő viselte volna is az eltemetetés költségeit. A T. 61. §-a, illetve az Országos Munkásbetegélyező és Balesetbiztosító Pénztár 51. §-a biztosítja ugyan a tagok tagságát a katonai szolgálat idejére. Azonban a T. ezen

rendelkezése kizárólag az évenkénti fegyvergyakorlatra bevonultakra vonatkozik, amivel mozgósítás idején teljesített tényleges katonai szolgálat nem tekinthető azonosnak és így a tag igényjogosultsága a T. 61. §-ának utolsó bekezdése szerint az elhalálozás napján nem állott fenn. Szem előtt tartotta az igazgatóság azt is, hogy az elhunyt 15 hónapon át tagja volt a pénztárnak és így a T. 61. §-ának első bekezdése értelmében passzív tagsága fennállhatott. Azonban a t.-c. 61. §-ában nyújtott kedvezmény csak azokra vonatkozik, akik keresethiány miatt tagsági járulékaikat megfizetni nem képesek. Ezen körülmény azonban az elhunytnál nem állt fenn, mert az iratokhoz csatolt munkakönyv szerint a katonai szolgálat megkezdése napjáig alkalmazásban állt és így a temetkezési járulék a passzív tagság alapján sem volt kiutalható.

A határozat meghozatalánál az igazgatóság figyelembe vette az Állami Munkásbiztosítási Hivatal 22. sz. elvi jelentőségű határozatát is, amely kimondja, hogy az évenkénti fegyvergyakorlat idején a pénztár csak a családtagoknak a T. 50. §-a 5. pontja szerinti segélyezésére köteles, a biztosított tagok pedig a katonai szolgálat idején szerzett betegsükből kifolyólag segélyezésre igényt nem tarthatnak. Minthogy pedig az elhunyt tag balesete a katonai szolgálat közben történt, igényével a fent kifejtettek alapján el kellett utasítani.

Temetkezéssel kapcsolatos költségek megtérítése.

A budapesti kerületi pénztár igazgatóságának 1914. évi szeptember hó 30-án kelt 1914. E. V. I. 5.219/1. sz. határozata.

Határozat: Az igazgatóság igénylő kérelmét teljesíthetőnek nem találja.

Indokolás: Igénylő férje 1914. év július hó 27-éig bejelentett, igényjogosult tagja volt a pénztárnak. Július hó 28-án katonai szolgálatra bevonult és augusztus hó 31-én öngyilkosság következtében meghalt. Igénylő beadványából megállapítja az igazgatóság, hogy a néhai tagot a katonai hatóság temettette el, az igényelt 30 korona pedig négy darab koszorú beszerzése által, továbbá kocsi-, harangoztatási és sirásói költség címen merült fel.

Az igazgatóság ezen költségek megtérítését nem engedélyezheti, mert erre sem az 1907. évi XIX. t.-cikkben, sem az alapszabályokban nem talál jogalapot. A törvény 61. §-ának második bekezdése a tagságot az évenkénti katonai fegyvergyakorlat idejére fentartja ugyan, ez az intézkedés azonban kifejezetten az évenkénti fegyvergyakorlatra vonatkozik, de sem a mozgósítás, sem az ezzel esetleg összefüggő háború idejére nem intézkedik és imperative kimondja, hogy a tag katonai szolgálat ideje alatt segélyezésre nem tarthat igényt. A törvény fenti rendelkezéseivel teljesen azonosan intézkedik az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztár alapszabályainak 51. §-a is. Ha a hivatkozott törvényszakaszt olyképpen is értelmezzük, hogy a tagság a mozgósítás vagy háború tartama alatt sem szűnik meg, ez a m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 22. sz. elvi határozata értelmében legfeljebb azt jelenti, hogy a tag katonai szolgálatának ideje alatt a törvény 50. §-ának 5. pontjában körülírt segélyek, vagyis a jogos családtagok gyógykezelési költségei terhelik a pénztárt. Igénylő kérelme tehát még a törvény ily értelmezése mellett sem teljesíthető, mert a temetkezési segély vagy temetkezési költségek címen kért összeg nem tartozik a törvény 50. §-ának 5. pontjában felsorolt segélyek közé és ez a költség csak annyiban illeti az elhalt tag családját, amennyiben ez gondoskodik a tag eltemetéséről, vagyis ez nem a családtagok, hanem a tag részére igényelhető segély jellegével bír. A jelen esetben tehát annál kevésbé terhelhetik a pénztárt a temetkezési költségek, mert az elhaltat, mint a hadsereg tényleges állományába tartozót, illetve a háború miatt mozgósítottat a katonai hatóság temettette el.

HUNGÁRIA

**ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**

**BUDAPEST, IV., Károly-körút 3. ■ Részvénytőke: 6,000.000 korona.
KARTELEN KIVÜL köt tűz-, élet-, baleset-, betörés-, szavatosság-,
jég-, üveg- és állatbiztosításokat. — TELEFON: 153-98. SZÁM.**

A szerkesztésért felelős: **KIS ADOLF.** — Főmunkatárs: **Dr. SASVÁRI JÓZSEF.**

Részletfizetésre

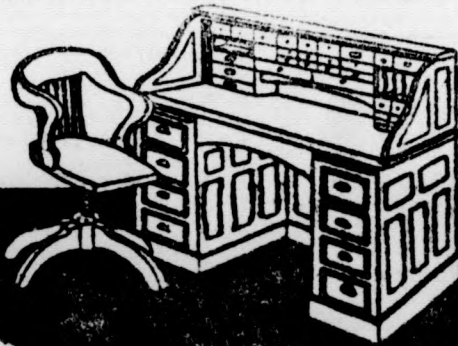
is szálltunk

modern amerikai irodai-, íriszoba-

és könyvtár-berendezéseket

Glogowski és Társa cs. és kir. udv. szállító
Budapest, VI. ker., Andrásy-út 12.

Képes
árjegyzék

Ingyen
és bér-
mentes.

MAGYAR TÖRLŐGUMMI

kapható minden papirkereskedésben

MAGYAR
RUGGYANTA-
ÁRÚGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST.

Magyar címer a
védjegye,
Magyar diák csak ezt
vegye!

Dr. PAJOR- szanatorium és vízgyógyintézet

BUDAPEST, VAS-UTCA 17. SZÁM.

Új osztályok:

- I. Gyógygimnasztika és test-
egyenészet
- II. Szülő- és nőbeteg-osztály

„Hattyú Gőzmosógyár és Fehérnemű Kölcsönző Vállalat“

GYÁRTELEP: VII., Gizella-út 24.
Telefon 61-98.

Az ország legnagyobb gőzmosó üzeme. Pehely-
mentes, kímélés munka. — Legelőkelőbb
megbízók!

Kölcsönosztály: V., Katona József-u. 41.
Telefon 159-60.

◆ Az ország legnagyobb kölcsönző vállalata. —
Szállít állami, közhivatalok, bankok, iparvál-
latok, éttermek, Clubok részére.

Marta-Automobilok A MAGYAR ARISTOKRÁCIA MÁRKÁJA.

Gyár:
MARTA MAGYAR AUTOMOBIL
RÉSZVÉNY TÁRSASÁG, ARAD.

Központi iroda:
BUDAPEST
X. ker., Kerepesi-út 17. szám.

„TUBERIN“

orvosilag legideálisabb és legolcsóbb guajacol készítménynek elismerve és javalva a légzőszervek összes bántalmainál. Gyermekek is kellemes íze miatt szívesen veszik. — Tartalmaz: Kal. salfo. guajac. Natr. Telluric. Cognac. Aqua Naphae, Syr. Coffeae.

1 üveg 180 gr. ára 2'50 kor. — Egyleteknek 1'60 kor.

FÓRAKTÁR

SZENT HERMINA GYÓGYSZERTÁR
BUDAPEST, VII. KERÜLET THOKOLY-UT 28. SZÁM.

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKÁJA

a legtökéletesebb TÖMITŐ LEMEZ

EXPORT AZ EGÉSZ VILÁGBA.
ÓVAKODJUNK UTÁNZATTÓL.

Kapható minden műszaki
kereskedésben.

Aki igazán SZALÁMIT akar venni,
jó és ízletes az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hírnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett első rendű sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van el- látható, a mire látva, melyen a úgy a rudakban, gyár védjegye mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk.

Herz Ármin Flai szalámigyár, Budapest.

Nyaralás előtt, betegség után, költözés előtt
fertőtlenítsé lakását

LODOMA

szabadalmazott fertőtlenítő masszával.

Egy doboz (egy szobához) ára 4 K.

Házhoz szállítja:

Bánszky Ferenc takarítási vállalata

Budapest VII., Munkás-u. 4. Telefon: József 40-49.

A jelenkor legjobb tetőfedő anyaga
Igen fontos!
Minden Eternit-lap
„ETERNIT“
szóval van megjelölve. Szíveskedjék mindig határozottan **HATSCHEK-féle ETERNIT-palát** kérni.
Magyarországi központi:
„Eternit Művek“
Hatschek Lajos
Budapest,
VI., Andrassy-út 33.

ETERNIT

PALA
Hatschek szabadalma

HOLLANDI

életbiztosító részvénytársaság

(Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrenten)

AMSTERDAM.

MAGYARORSZÁGI IGAZGATÓSÁG AZ INTÉZET
SAJÁT PALOTÁJÁBAN:

Budapesten, Kalvin-tér, Baross-utca 1., Üllői-út 2-4. sz.
Bejárat az Üllői-út 4. sz. kapun.
LEGOLCSÓBB DIJAK.

Az 1912-ik év végén a **406 millió** koronát : :
biztosítások összege a meghaladta.
A díjtartalékok összege: **120,416.453 K 94 f.**

(a viszontbiztosítások 986.499 K 14 f.-nyi tartaléka nélkül)
eddiggi kifizetések a biztosítottaknak
132,158.363 K 05 f.

MAGYAR GYÁRTMÁNYÚ
DIVATOS ÉS MŰVÉSZI

LEVÉLPAPIROS

MINDEN KIVITELBEN

RIGLER JÓZSEF EDE

PAPÍRNEMŐGYÁR RÉSZV.-TÁRSASÁG.

Budapest VI., Rózsa-u. 55.

V., Erzsébet-tér 19. IV., Egyetem-tér 5-6.

Nagyvárad, Rákóczi-út 5.

KÖSZÉNBÁNYA-'s TÉGLAGYÁR TÁRSULAT

Telefon szám: **PESTEN** (ezelőtt DRASCHE) Budapest, VII. ker.,
34-61. és 34-51. Király-utca 67. sz.

Keromit kocsit-kövek :: ::
Keramitlapok :: :: :: ::
Keromit-, steró-, pillér-téglák
Traversz-téglák :: :: :: ::
Falburkoló-téglák :: :: :: ::

Fayence porcellán lemezek ::
Porcellán szigetelők :: :: ::
Egészségügyi és használati
cikkek :: :: :: :: :: ::
Tűzálló chamotte téglák :: ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészítését is.
Árjegyzék díjmentesen. Árjegyzék díjmentesen

HIRMANN FERENC

FÉMONTÓDE, RÉZ- ÉS ÉRCMŰÁRÚGYÁRA
BUDAPEST VII., CSÁNYI-U. 7-9

KÉSZÍTEK mindennemű szerelvényeket, víz-, gőz-, légszesz- és fürdőberendezések részére. Szőlő- és pincegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyúkat. Vasuti kocsit- és hajó-szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vas-súlyokat. Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vízvezeteki szerelvények, kovácsolt és öntöttvas-csővek. Öntöttvas fürdőkádak és zománcozott kiöntők. Egészségügyi berendezések. Fayence-árúk.

MAGYAR PAPIR ÉS IRÓSZER

:: SZÁLLÍTÁSI VÁLLALAT ::

Budapest, V. ker., Csáky-utca 8. szám

Szerződéses papir- és írószer-szállítója többek között a Kereskedelemügyi Magy. Kir. Miniszteriumnak, a M. Kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal, az Orsz. Munkásbetegségélyező és Balesetbiztosító Pénztárnak, a Budapesti Ker. Munkásbiztosító Pénztárnak, továbbá a M. Kir. Posta és Távirada Vezérgazgatóság és az ország területén levő összes hivatalainak, a Magy. Kir. Államvasutak Igazgatósága és összes üzletvezetőségeinek, igen sok egyéb közhivatal és közlekedési vállalatnak, pénzintézeteknek és magán cégeknek.

BUDAI MÁRIA-FORRÁS

természetes sulfatos ásványvíz.

Ivókúra hidegen vagy melegen.

INDIKÁLT: 1. Szív és véredények bajainál, arteriosclerosisnál, asthmánál és agyvérteorlódásnál unicum és specifikum. 2. Gyomor-, bél-, máj- és epeutak bajainál. 3. Vese-, húgy- és ivarszervi bántalmaknál (húgycső, húgycsőtakar, vesefőveny, vese- és húgyhomok és vesemedencelob eseteiben). 4. Prostatabajoknál, méhbajoknál, köszvénynél, (húgysavas diathesis, elhízásnál és cukroshúgyárnál. 5. Páratlan hatású gyermekhashajtó.
ELŐNYEI: 1. A vizeletet enyhén és biztosan fokozza, szabályozza és tisztítja (nátrium nitricum, magnesium sulfuricum és calciumchlorid tartalmánál fogva). 2. A bélműködést nagyobb tevékenységre serkenti. 3. Az étvágyat meglepően elősegíti. 4. Kevés szénsavat tartalmaz

A BUDAI SZENT-LUKÁCSFÜRDŐ

NAGY SZÁLLODÁJÁBAN ÉS THERMAL-SZÁLLODÁJÁBAN

olcsó lakás teljes ellátással. Minden szobából fűtött folyosók vezetnek a gyógyfürdőkhöz. Természetes forró-meleg kénes források, iszapfürdők, iszapborogatások. **RADIUM EMANATORIUM.**
Prospektust küld a SZT.-LUKÁCSFÜRDŐ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPEST.

A KRISTÁLY-forrás

szénsavval telített ásványvíze hasznos ital ÉTVÁGYZAVAROKNÁL és EMÉSZTÉSI NEHÉZSÉGEKNÉL. A legtisztább és LEGEGÉSZSÉGESEBB asztali és borvíz. Hathatós szomjcsillapító. — Övszer fertőző betegségek ellen.

SZT. LUKÁCSFÜRDŐ KÜTVÁLLALAT R.-T. BUDÁN.

**Dr. Reich Miklós budapesti
medico mechanikai**

ZANDER-INTÉZETE

**IV., Semmelweis-utca 2.
Kossuth Lajos-utca sarkán.**

Dr. Zander Gustav eredeti készülékeinek teljes sorozatával (a székesfőváros területén egyedül jogosított) és a rokon fizikai gyógytényezőkkel felszerelt intézet.

Balesetek utókezelése, csonttörések, ficamok, ízületi bántalmak, zsugorodások és merevségek hatásos és amellet kíméletes gyógyítása forrólevegővel és Zanderkészülékekkel. **Telefon: József 412.**

CADOGEL

Viszkető, lobos és nedvező bőrbántalmak ellen.

NÉGYFÉLE ERŐSSÉGBEN! CADOGEL --- purum
(100⁰/o)

CADOGEL --- 66⁰/o

CADOGEL --- 33⁰/o

CADOGEL --- 10⁰/o

50 és 20 gr.-os eredeti és
20 gr.-os **olcsó** pénztári
csomagolásban.

A CADOGEL tudományos
irodalmával és mintákkal
készséggel szolgál:

,CHINOIN'

gyógyszer és vegyi termékek gyára r.-t. (Dr. Kereszty és Dr. Wolf)

UJPEST, Tó-utca 1. szám.

„ERICSSON“ „ASKLÉPIOS“

Magyar Villamossági Részvénytársaság
ezelőtt Deckert és Homolka
Budapest, VI., Vörösmarty-utca 67. sz.

Szállít és készít: csengőket, távbeszélőket, villámhárítókat, biztonsági berendezéseket, tűzjelzőket, elektromos vizállásmutatókat, órákat, távhőmérőket. Villamos világítási és erőátviteli berendezéseket.

Különlegességek: tudományos mérőműszerek, drótnélküli távirók, Röntgen- és villamgyógyászati készülékek. :: ::
Pneumatikus csőposta-ipar.

Egressi Zoltán okl. mérnök vállalata Röntgen és villamos gyógyászati készülékekre. A Veifa-Művek magyarországi vezérképviselője. Dessauer rendszerű Reform Röntgenkészülékek. Egyenáramhoz vagy váltóáramhoz közvetlen kapcsolhatók. Speciális Röntgen-lemezek, mindennemű Röntgen-csővek. Az Orsz. Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár, valamint az Országos Pénztár munkáskórházának szállítója. — Budapest, IX. ker., Üllői-út 31. szám. Telefon: 37-04. szám.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

sebészeti-, mű-, BUDAPEST, IV.
kötőszer- és vil- Kossuth Lajos-
lanygép-gyártók. utca 1. szám.
(Ferenciek bazára). Gyár ugyanott az udvarban.

A budapesti és számos vidéki kerületi munkásbiztosító pénztár és betegsegélyző egyletek szerződéses szállítói ajánlják saját készítményű sérvekötő, haskötő, orthopädia-gépeiket; műlábak, műkezek, lábgépek, mellfűzők és összes egyéb betegápolási gyártmányait és orvosi műszereiket, valamint rendelő-intézeteknek szükséges vasbutor és egyéb berendezéseiket.

JUTÁNYOS GYÁRI ÁRAK!
Javításokat gyorsan és olcsón teljesítenek.
PÁRTOLJUK A MAGYAR IPART!

FANGÓ

GYÓGYINTÉZET

Budapest VII., Erzsébet-körút 51.
(Körúti fürdőben).

Battagliai vulkanikus radio-activ iszappal való részleges göngyölés. Csúsz, köszvény, idegzsábák, sebészeti utóbántalmak és izzadmányok (hasüri) eseteiben gyors és radikális eredmény.

Ajánlják orvosaink
legkiválóbbjai.

1909-ik évben 32.000 kezelés.

Munkásbiztosító pénztárak figyelmébe ajánlja az Országos Pénztár 1909. okt. 28-án megjelent 38.457. sz. körirata.

FANGÓ-ELADÁS. HÁZI KEZELÉS.

VEZETŐ ORVOS: VÁNDOR DEZSŐ DR

Fényes a

„Tauril“ pneumatik!

Próbálja meg!

TAURIL PNEUMATIK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest VI., Mozsár-u. 9.

SÜRGÖNYCÍM: PNEUTAURIL.

TELEFON: 99-02.

Orvos urak figyelmébe

Ludtalpúak és fájós lábúak legjobb eredménnyel használják
szab. Laufer ludtalp-fűzőt.

szakorvosok által elismerve. — Prospektust
kivánatra ingyen küld az egyedüli készítő

SZÉKELY ÉS TÁRSA

ortopäd-cipész

BUDAPEST,

IV., Muzeum-körút 9. szám.

HIRSCH és FRANK

Budapest-salgótarjáni gépgyár és
vasöntő részvénytársulat. BUDA-
PEST, VI., ARÉNA-ÚT 132. sz.

□ Külön osztály: TÉGLAGYÁRI GÉPEK. □
Gyárt: FALITÉGLA- S CSERÉPSAJTÓKAT,
TÉGLAGYÁRTÓ- ÉS ANYAGMEGMUNKÁLÓ-
□ GÉPEKET, legújabb és legjobban bevált □
□ szerkezetekben. □

Elvállalja anyagvizsgálatok kivitelét és
TELJES TÉGLAGYÁRI TELEPEK LÉTESITÉSÉT

Tervek és költségvetések díjtalanul. □ ELSŐRANGÚ REFERENCIÁK

Eckardt Vilmos és Hotop Ernő r.-t.

Budapest, V., Dorottya-u. 6.

Tervezünk és vállalunk 1870. év óta
téglaégetőket, tetőcserepgyárakat,
chamotte-téglagyárakat, mészégetőket,
magnezitgyárakat, tüzelési berendezé-
seket, gyárkéményeket, kazán-
befalazásokat.

*bácsi! néni! ide figyelj
palma kaucsuk sarkot
viselj!*

PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG